ШКОЛСКИ ЧАСОПИС ПРВЕ БЕОГРАДСКЕ ГИМНАЗИЈЕ

ИСПОД ШЕШИРА

Децембар 2021.

01

РИЗНИЦА

СТО ГОДИНА ОД СМРТИ ВОЈВОДЕ ЖИВОЈИНА МИШИЋА

Пишу проф. Данијела Вујетић и проф. Стефан Дамјановић

ШКОЛА

Појам дебате и дебата у Првој

ДЕБАТА

Пишу Максим Михаиловић и Марија Крунић

СПОРТ

У ЗДРАВОМ ТЕЛУ ЗДРАВ ДУХ

Пише Саша Ћалић

РЕЧ УРЕДНИКА

Драги ученици, садашњи и бивши, поштовани наставници и остали запослени у Првој београдској гимназији, наши драги читаоци и пратиоци нашег профила,

Представљамо вам после десетогодишње паузе први број часописа наше школе – Испод шешира.

Инспирација за назив Испод шешира лако је дошла, спајајући у себи традицију – носећи у себи сећање на шешир професора Косте Вујића, и садашњост – алудирајући пренесеним значењем на све што младе главе у себи носе и из Прве изнесу у свет, да поносно представља и њих и све нас, као и школу с историјом дугом 182 године.

Професорска легенда Коста Вујић, наставник немачког језика Прве београдске гимназије, надахнуо је Милована Витезовића да о њему напише Шешир професора Косте Вујића, 1983.

Желимо да под овим именом часописа обавежемо све ученике и наставнике који пишу на „**пунокрвност**", те да се и за наше ученике далеко чује, а њихови прилози овде буду само оштрење пера, које ћемо архивирати.

Имајући све ово у виду, мото нашег рада и критеријум по којем бирамо текстове биће – **само не малокрвно**!

Ако и вас, као и нас, напред покрећу и подстичу наше рубрике и теме, молимо вас да нам пишете и сугеришете шта вам се допада, а шта не, и шта мислите да бисмо могли још изменити: **novinarska@prvabeogim.edu.rs**

Надамо се да ћете у нашим текстовима уживати, те да ће они, можда, и у вама обзнанити и ослободити нове идеје, скривене испод шешира.

проф. српског језика и књижевности ДАНИЈЕЛА ВУЈЕТИЋ

Шта се крије испод шешира
Стотину немира
Или само прашина
Безброј рима
Можда једна празнина?
Нешто друго?
Нешто више?
Глава окована мислима и сновима
О будућности и срећи
Можда нада да ћеш нешто стећи
Што се не стиче лако
Што се може сломити као стакло
Можда жеља да будеш неко
Да се о теби говори лепо
Кријеш своје олује
И мисаоне струје
Кријеш страхове
И све оне ситне крахове
Кријеш снове
И неке нове, измишљене боје
Кријеш нови свет
Помало наопак, ал ипак леп
Не скривај га вечно испод шешира
Пуна је твоја глава врлина
Скини шешир када год пожелиш
Сигурно имаш шта да поделиш

КАТАРИНА УРЛИЋ 4/3

ДЕБАТА

Појам дебате и дебата у Првој

Када чују реч дебата, људи обично помисле или на уштогљене фигуре у оделима који сатима говоре о бесмислицама или на политичаре који упадају у реч једни другима док водитељка стидљиво покушава да их подсети да нису у вртићу. Иако су овакве појаве технички гледано дебате, комуникација у дебати би требало да функционише потпуно другачије.

Дебата која се одвија на турнирима има своја правила, која се морају строго поштовати, и судије, које према званично утврђеним критеријумима оцењују такмичаре. Теме о којима се дебатује су интересантне, често релевантне за нашу свакодневицу и на њих нема тачног одговора, што сваку дебату чини неизвесном до самог краја.

Тема дебате, односно предлог (енгл. motion) обично је нека изјава или прецизније речено тврдња. Пример може гласити „Овај дом би забранио алкохол". Дебатује се у тимовима, говори су строго временски ограничени и судије ће уважити само добро конструисане аргументе. Стога су увреде, викање, кревељење, ad hominem напади и сличне методе са ТВ-а не само
бескорисне, него могу и да резултују избацивањем са турнира.

Има неколико формата дебате, али онај који се код нас користи је Британски парламентарни формат (British Parlamentary). У наведеном формату постоје четири тима, од по два члана – два на страни „владе", који се залажу за предлог (тврдњу), и два на страни „опозиције", који се залажу против њега. Циљ није само победити другу страну у расправи, већ урадити то боље од другог тима са своје стране. На крају, тимови се рангирају од првог до четвртог места, према успеху у изношењу свог случаја. Најинтересантније од свега је то што можете бирати само вашег дебатног партнера. Страна у дебати, као и „део стола" (да ли сте прва или друга влада/опозиција), одређују се насумично.

Ово нас уводи у само један од одговора на питање „Зашто да се бавим дебатом?". Често смо по неким друштвеним питањима чврсто „укопани у свом рову" и другу страну видимо као непријатеље, а не као људе са другачијим ставом. Међутим, када сте редовно приморани да се залажете за страну са којом се не слажете, желели ви то или не, почећете боље да је схватате. Поред тога што ћете боље разумети противнике, ово вам омогућава и

успешнију расправу са њима јер знате како резонују и које су слабе тачке њихове позиције.

Други разлог због чега је добро бавити се дебатом био би стицање саме вештине убеђивања других да сте у праву (чак и кад можда нисте). Ако вам треба да убедите друштво да изађете баш где се вама иде, да вас родитељи пусте на журку или да вам професорка одложи контролни задатак, добри аргументи и њихово методично излагање значајно вам повећавају шансе да у томе успете, нарочито ако имате посла са „рационалном" особом.

На крају, мој вам је искрени савет да дођете на радионицу Дебатног клуба, опробате се и видите да ли вам прија. **Не губите ништа, а можете много да добијете.**

Максим Михаиловић
(бивши ученик Прве београдске гимназије и члан репрезентације Србије на Светском дебатном првенству за ученике средњих школа)

РЕПОРТАЖА

Желите да побољшате своје комуникативне вештине и брже мислите? Управо ове вештине можете стећи у најпопуларнијем клубу Прве, чији чланови девет година уназад остварују врхунске резултате на светским такмичењима. Већ можете наслутити о чему је реч – о Дебатном клубу.

У понедељак 18. октобра 2021. године у свечаној сали Прве, одржана је презентациона дебата чија је тема „Овај дом би радије био појединац изузетне лепоте и просечног интелекта, него изузетног интелекта и просечне лепоте". На почетку догађаја, професорка српског језика Драгана Стојановић обратила се присутнима и позвала их да се придруже најпопуларнијем клубу Прве, који је основан 2012. године на иницијативу Соње Баца и Вукана Марковића. У дебати су учествовали бивши ученици наше школе, међу којима су и чланови репрезентације Србије на Светском дебатном првенству за ученике средњих школа.

Влада је изложила да лепши људи имају веће самопоуздање и предност првог утиска. Говорили су и о конструкцији нашег света који је подешен за људе просечне интелигенције у коме натпросечни штрче. Интелигентни људи су свеснији глобалних проблема са којима не могу сами да се суоче, што доприноси количини стреса у њиховим животима. Ако се водимо начелом да је за појединца најбитније достићи личну срећу, да ли онда интелигенција гарантује срећу?

Опозиција је изнела став да је самопоуздање чвршће уколико се гради на објективним чињеницама, док је лепота субјективна. Поменули су да је интелект измерљив, а да је лепота у оку посматрача, она се може кориговати, док се на интелект може мање утицати. Дотакли су се и неискоришћених прилика које први утисак доноси појединцима изузетне лепоте и просечног интелекта.

Ко је по вашем мишљењу однео победу? Више о садржају саме дебате можете пронаћи на јутјуб каналу Прве београдске гимназије.

Марија КРУНИЋ 3/9

ЂАЧКИПАРЛАМЕНТ

Ђаци се добро осећају када виде да се њихов глас чује и мишљење уважава, то их мотивише да још више промишљају о својој будућности. Ђачки парламент је такође од важности и за професоре, јер они тада имају прилику да чују како позитивне тако и негативне критике на рачун свог рада, добију неке свеже и добре идеје од подмлатка, који им на тај начин појашњава и приближава своје ставове , а све то – опет, заједно доприноси бољем међусобном разумевању и квалитетнијем животу једне школске заједнице. Важан бенефит ове заједнице јесте да се кроз такву врсту активизма ђаци више друже, развијају и унапређују потребу за хуманитарним радом, као и способности беседништва, организације манифестација и акција, а што је најважније развијају колективну свест.

Свака заједница, било да је најмања ћелија друштва – породица, или цела држава, најбоље функционише уколико је заснована на демократској и парламентарној власти. Сваки појединац се осећа добро када има право да изрази своје мишљење и став по неком питању и зна да то може да се чује и да има удела у доношењу неких одлука. Зато наши ђаци имају право да активно учествују у доношењу веома важних одлука. Тај ђачки активизам је веома битан како за њих саме тако и за целу школску заједницу. Наиме, Ђачки парламент представља веома важан медијум између ученика и свих оних који се налазе у управи школе, и управо је то место на коме се две стране састају. На тим сусретима расправља се о различитим темама и питањима. Примера ради, на прошлој седници предмет дискусије било је упознавање ученика са значајном новчаном инвестицијом коју нуди Америчка агенција за међународни развој (УСАИД). На седници су представници свих одељења имали прилику да предложе на који начин је најбоље искористити добијену новчану помоћ. Много је различитих предлога представљено, попут увођења секције за роботику, реновирања одређених делова школске зграде, изградње нове фискултурне сале или пак зеленог (грин) зида који би, поред естетског изгледа школе, унапредио и свест ђака о важности екологије.

Филип РИСТОВСКИ 4/7

ПРВА ИМА ТАЛЕНАТ

Традиционална манифестација Прва има таленат у нашој школи одржава се годинама уназад. За учешће се редовно пријављује велики број талентованих ученика наше школе, те је програм разноврстан - од певања, свирања до „битбокса" и глуме. У нормалним условима Прва има таленат одржава се у свечаној сали наше школе, ту је и публика која ужива и подржава своје вршњаке и пријатеље. Ово је јако добар начин да се превазиђе трема од јавног наступа, и јавно покаже оно што наша школа има да понуди. Зарада од улазница иде у хуманитарне сврхе за помоћ оболелој деци, тако да самим својим учешћем, било као такмичари или као публика, чинимо добро дело. Под притисцима пандемије се све мења, али никако не нестаје, па је тако и овај дивни догађај заузео своје место у виртуелном свету. Претходне године оформљена је виртуелна учионица где су ученици постављали снимке приказујући који је то њихов таленат. Тако ово традиционално дешавање, по коме је наша школа препознатљива, наставља да живи и у овим, за уметност тешким временима. Матуранте наше школе – Нину Тапушковић и Страхињу Марсенића питали смо о њиховом искуству у овом такмичењу.

Шта би поручио/ла онима који желе да учествују, а никада се нису усудили управо из тог страха?

Нина: Поручила бих свима који желе да покушају – искористите прилику и пробајте јер је атмосфера другарска, свако сваког охрабрује и публика, тј. ученици су пријатељски настројени и добри према извођачима – сваког бодре и 99% ученика никог не осуђује, тако да нема разлога за страх. Након тога ће бити и поносни на себе што су то пребродили, а имају и одличну прилику да се „похвале" својим талентом.
Страхиња: За све оне који се никада нису усудили да учествују због страха од јавног наступа – не треба ничег да се плашите, само будите своји и покажите таленат на начин на који сте то замислили. Сви у публици су „наши" и не треба да их буде блам од било кога.

Шта је за тебе представљало учешће у Прва има таленат и колико ти је помогло да се ослободиш страха од јавног наступа?

Нина: Учествовање на Прва има таленат је за мене представљало прилику да покажем осталим ученицима свој талент за музику, као и да се забавим. Искрено нисам имала страх од јавног наступа зато што сам иначе особа која воли да буде у центру пажње, тако да ми је то додатан плус. Можда ми је помогло и то што сам као млађа наступала у музичкој школи и глумила у позоришту, па ми је сценски наступ од раније близак.
Страхиња: Што се мене тиче, никада нисам имао страх од јавног наступа,. Свакако јесте добра прилика да се покажеш у најбољем светлу.

Шта мислиш колико оваква дешавања на школском нивоу доприносе развоју тих талената (Колико се твој таленат развио од првог учествовања – јеси ли слободнији/а, самоуверенији/а..)?

Нина: Сматрам да су оваква дешавања веома важна, поготово за ученике који имају проблем са самопоуздањем – покаткад ситница уме да буде прекретница за младо биће; то је за нас једно вече, а за ту особу догађај који јој је променио живот и начин на који види себе. Такође, ако је у питању веома талентован ученик, можда му баш тај наступ и одушевљење публике дају довољно самопоуздања да се појави на некој важној аудицији (на коју иначе не би изашао) и захваљујући њој постигне велики успех.

Страхиња: Свакако да оваква дешавања доприносе развоју талената будући да не постоје предмети који их негују, осим ликовног и музичког. Постоје други таленти који немају други начин да се кроз школске предмете покажу. Такође велику улогу у ослобађању страха од јавног наступа има и публика и сама атмосфера.

Катарина Урлић 4/3

ЛИМСКЕ ВЕЧЕРИ ПОЕЗИЈЕ

Ученик наше школе Јован Ломић 4/2 финалиста је 49. Лимских вечери поезије! Пошто су финални програми заказани за 22–24. децембар, детаљније ћете о Јовановом успеху читати у наредном (пролећном) броју и уживати у његовим песмама.

ДАЈ МИ КРИЛА ЈЕДАН КРУГ

Образовно-креативни центар РЕСТАРТ расписао је Међународни дечји литерарни конкурс под називом Дај ми крила један круг. Конкурс је био је отворен од 15. марта до 21. јуна 2021. године. Тема конкурса била је: Птице, те је у складу са тиме требало написати кратку причу у којој би главни актер била птица, или би учесници преко метафоре птице објаснили свој став о свету у коме се налазе и о животу уопште. Прича ученице наше школе Нине Лабус на конкурсу је награђена првим местом, што је за нас велика част. У рубрици *Перо Прве* ћете имати прилике да прочитате Нинину причу.

ЗАШТО СВАКИ ДАН

Касно се пробудим? Касно легнем? Не стигнем да доручкујем/ручам? Кренуо сам да се туширам? Заборавим паре за ужину? Не знам шта да обучем? Касни ми превоз/ закасним на превоз? Нисам стигао све да научим, па користим сваки минут? Немам кључ, не могу да закључам кућу? Радови на путу? Гужва у саобраћају? Или једноставно, имам проблем да кренем на време.

Сваки пример, од наведених, ми се десио за ове три године школовања у Првој београдској гимназији, осим радова на путу и гужве у саобраћају, јер наравно, живим на пет минута хода од школе. Прва мисао која ме сачека сваког јутра када се пробудим, јесте – због чега ли ћу данас закаснити? Моје кашњење уме да буде симпатично професорима, али уме и те како да изнервира, зависи каквог су расположења тог дана.

Најчешћа моја порука у одељенској групи гласи: „Касним, не уписујте, јел' сте ушли, који час имамо и јел' ме уписала…". Нека од овде наведених реченица се провуче барем једном у нашој одељенској групи, сваког школског дана…

Џули Моргенстерн, ауторка књиге „Управљање временом изнутра ка споља", сматра да пре свега треба да добро размислите о важности брзине и спремности – то треба да постане ваш свесни приоритет.

Заваравање да сте ви слободног духа и флексибилни, а други превише крути, па зато треба да се мењају они, а не ви, неће вам донети пуно среће. Дакле, почните да размишљате или правилно користите време које имате за себе и друге. Важно је схватити да ваше кашњење узнемирава друге људе, а ствара стрес и ономе ко касни. Ниво стреса код оних који касне често је врло висок. Они журе, брину и хвата их тескоба. Кад напокон стигну, првих неколико минута проведу извињавајући се или подносећи непријатне приговоре и атмосферу, коју стварају кашњењем.

Зато „гледајте колико вас кошта то што не знате с временом и што увек касните, и шта бисте добили да га добро користите и стижете на време", саветује Моргенстерн.

Реља Тица и Никола Мартиновић 4/2

КАСНИМ?

Мислим да је ниво стреса код оних који касне врло висок. Они журе, брину и хвата их тескоба. Кад напокон стигну, првих пар минута проведу извињавајући се или подносећи непријатне приговоре и атмосферу коју стварају кашњењем.

ЉУБАВ ИЛИ ДРЕСУРА?

Дресура је саставни део псећег живота, она је ту да ментално уздиже наше љубимце и ојача везу између нас. Дресуром пси стичу самопоуздање које им је потребно за здрав и миран живот. Јасне разлике се виде између добро тренираних паса и оних чији ментални капацитет није испуњен. Када помислимо на дресуру, углавном мислимо на један хладан, строг, едукативан процес који је ту само да бисмо видели резултате. Срећом, она није таква ни за тренера ни за пса. Задовољство при првом успешном трику јесте велико за обе стране. Тренер је усхићен јер је успео да научи пса, а пас је срећан јер осећа тренерову усхићеност. То је дуг процес пун љубави и пажње. Сваки нови трик се види као нова победа. Пас је ментално задовољен, нема нагон за уништавањем и безобразлуком. Веза са његовим човеком је ојачана, осећа се разумевање без речи. То је циљ дресуре, уз њену помоћ ми стварамо нераскидиве везе које ће испунити наш живот. Никад нећемо заборавити прву дату шапу и срећу која је уследила, тај у почетку збуњен поглед који постаје све бистрији и изоштренији. Наша награда је управо љубав која постаје све снажнија. Наравно, постоје и строже дресуре, које су ту искључиво за добијање резултата, као на пример: дресура полицијских паса или паса за личну безбедност. Нажалост, ту често љубави ни нема. Ти пси нису кућни љубимци, њих можемо да сматрамо радницима чије се смене не завршавају. Циљ њиховог постојања им је урезан у ум, они не знају за боље.

Дресура постоји како би се пас обликовао за своју дужност, независно од тога да ли је она њушење супстанци или лежање на кревету. Сваки пас мора да се усмери на пут који му је намењен.

Оваква дресура нам показује да љубав некада није важнија од резултата, али нама који желимо пријатеља – она је увек на првом месту. Сваки пас независно од својих година или расе заслужује прилику да буде научен и вољен. Људи често мешају љубав са потпуним препуштањем псу. Исти ти људи сматрају дресуру мучењем, а љубав им представља услишење сваке псеће жеље. Овакав приступ ствара размажене псе који су издресирани неприкладним понашањем власника. Обично такви власници криве пса, јер сматрају да су му дали љубав и пажњу. Пас је у њиховим очима крив због свог карактера. Наравно, ниједан пас није исти, сваки има свој карактер. Међутим, ми морамо пса

да оспособимо за живот, да му укажемо на пут среће, а не размажености. Љубав не може да се поклони, она се ствара. Дресура ће неким псима бити сасвим природна, а некима изузетно тешка. Међутим, ако смо одлучили да нам у животу треба најбољи пријатељ, морамо да му се посветимо. Однос пса и његовог човека је јединствен. Можда је то стога што људи немају поверења једни у друге па им је лакше да душу отворе псу који не говори, који не зна за осуду. Покретима, погледом и одређеним речима тај однос цвета. Пас осећа наше емоције, зна како се осећамо можда и пре нас самих. Наши пси ће памтити своје прве научене наредбе на исти магловит начин на који ми памтимо детињство. Зато молим читаоце да свом псу пруже дресуру, да се труде да пас ужива у томе и да јачају везу између њих – да те прве наредбе псу буду темељ, а нама лепе успомене. Љубав ће сама уследити.

Дариа Младеновић 4/1

ЗАТВОРЕНИЦИ БЕЗ КРИВИЦЕ

У свој дом пуштамо два пара топлих шапица, пуштамо чисту душу, очи прозирније од стакла. Прихватамо их јер су тако исти као и сви други пси на свету, а опет тако посебни и тако наши. Нуде нам безусловну љубав, слепило на наше мане и срце које куца само за нас. А ми то често не заслужујемо. Нама је углавном важно да се похвалимо расом и родом нашег пса, важно нам је да је из чистокрвног немачког легла и да су му карактеристике фантастичне. Од њега правимо војника и одузимамо му једино што му је важно – љубав. Он би нас волео независно од боје коже и материјалне ситуације, волео би нас бескрајно и помало очајнички, као што се заљубљени воле на растанку. А ми – одлучујемо се да не видимо његову душу, радост у погледу када нас види на улици, када га случајно помазимо или бацимо комад хлеба, одлучујемо да затворимо очи на стотине и хиљаде душа које бесциљно чекају на нешто, на било шта. А заврше само на једном месту, одакле повратка нема, одакле следи само смрт – у азилу, где затворени чекају своје последње сате вероватно и не схватајући шта су згрешили и зашто су одбачени, остављени и заборављени.

Хајде да их не заборавимо! Хајде да наше срце буде уточиште и да их прихватимо због свега што они нису, због свега што никада неће бити, због свега што нема потребе да буду. Једино треба да буду срећни, све остало је бесмислено.

Зато, када приликом куповине вашег следећег пса будете поносно проверавали његова документа, сетите се живота који се гаси, душе коју нико не жели јер није вредна њиховог трагања. Сетите се онога који управо умире, а никоме није стало и размислите да ли ћете његову смрт носити и ви на својој души. И схватићете – сви је ми носимо.

НЕ КУПУЈ, УДОМИ!

Катарина Урлић 4/3

ЉУДИ ТИШИНЕ

ТАРА СТАНКОВИЋ 4/1

Неко би посматрајући време у коме живимо, време пандемије, могао рећи да је то истовремено живот изопштене стварности.

Истина. Али, да ли се то време може посматрати и као суочавање са реалношћу – са истинским вредностима живота и са стварношћу која је ту тик до нас, а ми је ненамерно или намерно не примећујемо. Једном сам негде прочитала да ако овај свет икада пропадне, да то неће бити због лоших људи који чине зло, већ због добрих људи који стоје са стране и не чине ништа. Чинити добро је у људској природи. Доброта укључује милосрђе и истину, она је израз љубави. Она нам даје снагу и покреће човека да чини оно што је корисно за људе који га окружују. Добар човек је праведан, непристрасан и морално исправан, али је пре свега особа која има разумевања и саосећајности. Не постоји подела на мала и велика добра дела јер сва су она подједнако важна и по неком неписаном правилу, почетак су или наставак нечег лепог. А шта значи чинити истински добра дела? То значи – бити волонтер. Ко су волонтери? То су они млади људи који су с почетка пандемије, прво самоиницијативно, а нешто касније и организовано удружени у волонтерским заједницама, помагали најстаријим суграђанима којима је било онемогућено кретање услед епидемиолошке ситуације. Тихо, скоро нечујно, покуцали су прво на врата својих комшија. Могли сте их видети у апотекама и у дугачким редовима испред продавница. То су они млади људи који су у својим рукама носили више кеса, пренатрпани и ужурбани. То су клинци из нашег краја, који су више пута дневно шетали истовремено и неколико кућних љубимаца. То су они који су у брзини листали спискове обавеза на својим мобилним телефонима забринути да нису нешто заборавили, јер дан је кратак, а већ сутра креће нови круг, па вреди бити спреман на време. То су они којима сте некада у пролазу могли видети сузе у очима јер су пре само неколико тренутака, на нечијим вратима, били затечени призором огољеног материјалног сиромаштва. Тада би задржавајући ону кнедлу од туге у грлу, истрчали на улицу, поражени мишљу да не могу помоћи више од оног што већ јесу.

Али оно по чему их је било најлакше препознати био је осмех, велики, најискренији, који долази из пуног срца, јер они су проналазачи давно заборављених душа. Осим основних животних намирница на скоро заборављеним адресама, на вратима

су остављали наду. Усамљене су подсетили на љубав сопствене деце, давно исељене по туђим земљама, на унуке које још увек нису ни упознали. Они су их на тренутак вратили у њихову младост. Утешили су их, пружајући им олакшање. Помогли су им да савладају страх и неверицу. Сазнали су како оно што је далеко, одједном изгледа блиско, а туђе – сродно. И по први пут, након толико дуго времена, пружено им је поштовање. Сада са мање страха отварају врата свог стана, знајући да је пожртвованост волонтера залог за сва времена. А сада бих вас замолила да након читања ових редова, на тренутак затворите очи и замислите људе који управо сада у тишини свог дома, у беспарици и самоћи носе бреме свакодневице. Има их много, превише. За такве људе време не постоји. Покуцајте на њихова врата. Пробудите њихове тишине. Упутите им за почетак топлу реч, јер верујте, та реч некада вреди више од живота. Прикључите се великој породици волонтера. Све информације у вези са овом и другим сличним делатностима можете наћи на сајту http://www.volonter.rs

ПРОФ. ДАНИЈЕЛА ВУЈЕТИЋ

КАП НАДЕ

Одавно нисмо више блиски, а сад нам и близина смета – клонимо се асимптоматских преносилаца ковида. Одавно нас узнемирава кад поделимо интиму, а сада и кад се неко закашље, схватимо да је сигурније да никога ни не виђамо. На мреже се не желимо упецати јер оне око својих корисника стежу обруч, не пуштајући их док не прихвате правила игре. Оне још једино својим принципом рада дају слику „пратилаца" и „следбеника".
А кад кап крви постане питање живота, можемо ли чулима поручити да је враг однео шалу и пробудити саосећање које неће препустити рацију да измери шта добија, а шта губи док дарива своју крв, која се обнавља?
Да ли здрав човек уопште може знати колико је његово мало давање усрећило оног коме требају тромбоцити? Не може. Онда се, на пример, присетимо колико се обрадујемо када се неко сети нашег рођендана или нам из неке далеке земље донесе ситницу јер га је подсетила на нас, који смо му о њој причали лане.
Можемо ствари и окренути: ако нисмо више ни близу некога ни блиски са неким, шта онда може постати кап наде за нас, можда у будућности болесне, ако то није кап крви која се обнавља?

СТО ГОДИНА ОД СМРТИ ВОЈВОДЕ ЖИВОЈИНА МИШИЋА

Било да смо о Живојину Мишићу учили из историје, читали у Ћосићевом роману Време смрти или белешкама Арчибалда Рајса, сигурно знамо за његове речи: Ко сме, тај може. Ко не зна за страх, он иде напред! Неоспорна је чињеница да се Живојин Мишић по својим способностима и успесима, и по мишљењу страних војних стручњака, убраја у ред највећих војсковођа и стратега 20. века.

Живојин Мишић (Струганик, 1855 – Београд, 1921) српски је и југословенски војвода који је учествовао у свим српским ратовима од 1876. до 1918. године. Непосредно је командовао српском Првом армијом у Колубарској бици, а приликом пробоја Солунског фронта је био начелник Врховне команде.

У раштрканом селу Струганик, родио се Живојин Мишић 7. јула по старом календару или 19. јула по новом 1855. године, у ливади испод једне шљиве ранке близу колибе (које су користили за склониште приликом испаше стоке). Мишићеви родитељи имали су тринаесторо деце, а Живојин је био најмлађе. Са навршених шест година већ је био пастир код оваца, коза, ређе код говеда и свиња. У том послу се силно намучио и једном приликом је рекао: „Ко није чувао козе тај не може

ни замислити шта су то јади и невоље". Живојин Мишиће започео своју војну каријеру у Првом српско-турском рату.

У лето 1881. године је упознао своју будућу жену Луизу Крикнер (1865—1966). На балу који су приредили Аранђеловчани једне вечери, присуствовали су Луиза са родитељима и млади потпоручник Живојин Мишић. Чим је оркестар засвирао музику за игру, Мишић је затражио дозволу за један плес са младом Луизом, што њени родитељи нису одобравали, али је Луиза пристала. Луизин отац

Фридрих није одобравао веридбу своје кћерке са Живојином јер је био сељачког порекла, због природе војничког посла, али и због тога „што им вере нису биле исте". Заљубљени пар се ипак венчао 30. октобра 1884. у београдској Вазнесењској цркви и у браку добио шесторо деце, синове: Радована, Александра и Војислава и кћери: Елеонору, Олгу и Анђелију. У великој мери утицај на младог Мишића имао је његов професор пуковник Радомир Путник, који је припремао официре за генералштабну струку. Путник је запазио Мишићеву изузетну војничку обдареност што је у великој мери утицало на Живојиново будуће напредовање. Као помоћник начелника Главног генералштаба Мишић је Путнику био десна рука.

ЗАНИМЉИВОСТИ

Као одличан стрелац Мишић је учествовао у једном турниру гађања, у којем је био бољи од аустријског официра, али пошто је био српски официр и уз намештања резултата у корист својих официра, тај капетан је однео победу и награду златни сат. По повратку из школе гађања у Бруку,
Мишић је постављен на дужност ађутанта војног инспектора пешадије генерала Милојка Лешјанина.
На балове у то време девојке су носиле лепезе и папир у руци, на који би се редом (од 1 до 10) уписивали будући плесачи. Прича каже да је Живојин пришао Луйзи (својој будућој жени) и уписао се десет пута (на списку од 1 до 10), а затим се, противно вољи њеног оца њоме и оженио, те се и на том плану испоставила тачном његова изрека: Ко сме тај и може...
Најпотпунију слику Живојина Мишића дао је др Арчибалд Рајс у *Ратним извештајима из Србије и са Солунског фронта* (необјављени текстови на српском језику):
Живојин Мишић је типични српски ратник. Нећу говорити о његовим војним подвизима. Довољно је подсетити се његовог доприноса у чувеним победама у јесен 1914. године, као и у биткама око Битоља, последња три месеца 1916. године. Хоћу да дам психолошку анализу овог човека, који је изванредно оличење свих квалитета који су својствени лепом српском роду.
Гледајући са стране, војвода Мишић, човек средњег раста и проседих бркова, изгледа као поносни сељак из Колубарског региона, одакле и потиче. Он је сељачки син и управо се тиме поноси. Живот га је одвојио од мале беле очеве куће усред зеленог воћњака. Војвода Мишић је најфинији и најкултурнији светски човек, али његово срце је заувек остало овде, међу брежуљцима, који окружују лепу ваљевску варош.
Док је 1914. године цео свет поздрављао чудом извојевану победу српске војске и подвиге њених заповедника, он се у Београду није препуштао уживању и слављу, нити је хтео да му одају признања која је ипак заслужио. Отишао је код свог брата – сељака – да се неколико дана одмори у зимском сеоском амбијенту.
Војвода Мишић је у исто време скроман и мудар. Дубоко религиозан, али не и верски затуцан, изванредан отац своје породице.

Врло је предусретљив и увек има лепу реч за многе странце који му долазе у посету. Па ипак, он је и уздржан и посвећује се само онима које сматра пријатељима.

Он је командант кога његови војници и официри обожавају. Захтева строгу дисциплину, али охрабрује све који показују добру вољу. Правичан је, и сви који су му подређени, од пуковника до најнижег војника, знају да ће он саслушати њихове жалбе и, ако су основане, да ће исправити неправду. Његов однос са официрима је пријатељски. Војвода зна да једино командант који може да рачуна на оданост својих подређених војника може да рачуна на остварење великих дела. Своје официре сматра сарадницима, тако да се они не осећају мање вредним од њега. Ако се неко од његових подређених истакне, може да буде сигуран да ће његов војвода увидети његову заслугу и да ће га наградити. Да ли онда чуди то што су сви спремни да се добровољно жртвују за свога вољеног команданта?

Тамо где сам имао задовољство да будем у шатору заједно са војводом Мишићем, имао сам утисак да сам део једне велике породице. Само су велики команданти у стању да створе једно тако прикладно и добро расположење, које је чак и неопходно за срећно окончање ратних операција.

У току битке, војвода Мишић је миран. Говори кратко и одлучно и сви га слушају. Када сте поред њега, осећате да је он господар битке и да своје јединице уме да води ка победи.

Такав је војвода Живојин Мишић. Он је прави Србин изванредно срчан, дубоке интелигенције и неукротиве енергије. Без обзира на славу коју му је донело његово бриљантно руковођење ратним операцијама, умео је да остане једноставан и скроман.

И сада, сто година после војводе Мишића треба имати у виду његове речи:

У рату се лако губи глава, али се лако губи и образ.

Рат много више људи осрамоти него што их поубија.

Мени је рат гнусан, гнуснији но највећим пацифистима. Ради победе не ратујем. За славу још мање. За живот радим. За некакав опстанак. Ако би се животу и опстанку служило брањем жира, ја бих армију повео на брање жира. И много бих се часније и важније осећао да командујем армијом берача... (из Времена смрти).

Колико је Мишић велики војсковођа говори и податак да се данас на војним академијама широм света (попут француске војне академије Сен Сир, руске М.В. Фрунзе или америчке Вест Поинт) изучава Колубарска битка и војна стратегија војводе Живојина Мишића.

приредили: проф. Стефан Дамњановић и проф. Данијела Вујетић

ЈОВАН ДУЧИЋ – ЕСТЕТА НАД ЕСТЕТАМА

Марија Крунић 3/9

Кнез српских песника, највећи филозоф међу песницима и највећи песник међу филозофима, мајстор форме, песник мисли и разума, ерудита и еклектичар. Заговорник начела уметности ради уметности, симболиста, парнасовац, Требињац, родољуб, па и дипломата. Све о је то, према речима критичара и историчара, био Јован Дучић, данас један од најцењенијих и најплоднијих српских стваралаца.

Српска култура би била сиромашнија да се 17. фебруара 1871. године у Требињу од мајке Јованке и оца Андрије Дучића, који је погинуо као устаник у Херцеговачкој буни, није родио син Јован. За живота, оставио нам је есеје, путописе, књижевне критике и лирику као „највиши степен метафизике". Оно што издваја његова дела јесте лебдећи прамен тајанствене магле уместо раскошног и китњастог одела. Дучић и у најбезначајнијем детаљу настоји да види нешто изузетно, судбинско и страшно. Одатле произилази честа појава апстрактних уопштавања у стиху. Љубав је за њега више филозофска тема него лични доживљај. Дучић свој уметнички дух храни служећи се природом женске лепоте, а његова драга не постоји – она није жена, већ начело. О жени пише и у својој књизи о судбини „Благо цара Радована": „Морал је за човека ствар идејна, а за жену естетичка. Жена морал сматра естетиком, а човек логиком; а то значи да је морал код ње у осећању, а код њега у глави. Зато је жена моралнија него човек."

Неки песници остају у истом стилу и служе се истим средствима цео свој стваралачки век, а Дучић се, напротив, мењао и еволуирао заједно са својом књижевношћу. Видно је да је тежио ка савршенству, што потврђују и његове речи: „Песник који себе увек тражи , то је творац који неминовно већ тим доказује да је у сталном развитку. Тражити себе постојано, то је непрестано пењање ка идеалу". Критичари његово стваралаштво деле на три фазе: војиславску, парнасо-симболистичку и постсимболистичку. Дучић је био интелектуални путник и полиглота, о чему сведочи и његова богата библиотека у Требињу од преко 5000 књига. Читање страних књига на оригиналним језицима и путовање по свету уливало се и у његов књижевни рад. Како је тврдила још Исидора Секулић, у Дучићу је национално оплођено страним довело до једне више културе,

што још једном потврђује његову тежњу за непрестаним пењањем ка идеалу. Није приступио само једном филозофском систему, већ од разних система прихватао оно што највише одговара његовој природи и коначно све то спајао у целину. Лиричар, по његовом мишљењу, може постати велики песник само онда када буде казао велике истине о трима највећим и најфаталнијим мотивима живота и уметности: **о Богу, о Љубави, о Смрти**. Дучић је био и песник природе, о којој је певао највише у својој парнасистичкој фази. У тим песмама присутно је спокојно, туробно расположење, а понекад и опште мртвило: небо је углавном ноћно, али ведро, море је оловно и мирно, биљни свет шуми у свом страху од мрака, а жути месец обасјава усамљене пределе, без људи, тако стварајући слику физичке и емотивне пустоши, која код читалаца буди успавану мисао о бескрају и вечности. Финеса сваког стиха Дучићеве поезије код читалаца ствара осећај непревазиђеног склада међу симболима, ритмом и звуком стиха.

Прохујало је чудесних 150 година од његовог рођења, али он и даље живи, јер његова живи слава и годинама ће наставити да људске душе оплемењава. **„Сваки човек има у свом животу много планова, али нема него један циљ (...) Тим циљем стварно почиње човеков живот и њиме се свршава, скоро у прецизан сат. Док год циљ није остварен, човек постоји." (Ј. Дучић)**

ДУЧИЋ СА САВРЕМЕНИЦИМА

Јован Дучић је песник мостарског круга, као и Алекса Шантић и Светозар Ћоровић, који су заједно покренули певачко друштво „Гусле" и књижевни часопис „Зора". Своје песничко стваралаштво започео је подражавајући Војислава Илића, подједнако у инспирацијама и расположењима и у језику и версификацији. У својим есејима Дучић је писао о Алекси Шантићу, Борисаву Станковићу, Петру Кочићу (бивши ученик наше школе), вајару Ивану Мештровићу и другима. Шантић у свом писму написаном 12. априла 1911. године Дучића именује својим најмилијим, најдражим другом на кугли земаљској и пише: „Вјеруј ми, драги Јово, откако си отишао из Мостара, ја осећам ужасну **празнину у срцу**, као да га је неко преполовио, па једну полу однио негдје далеко, далеко." Усамљеност и патња коју Шантић осећа у Дучићевом одсуству ретко кога остави равнодушним, а ово писмо сведочи о јединствености и чистоти њиховог односа.

У посвети своје књиге „Приповетке", које му шаље из Берлина, Иво Андрић пише: „Драги господине Дучићу, нека вам ова моја црвена књига каже ово: Ваше дело је постало својина једног народа; вашим именом се заклињу покољења. Али, кад би нешто било могућно да једном буде заборављено ваше име и изгубљено ваше дело, **тврдо верујем да би младићи и девојке тих далеких нарашатаја хтијући да изразе оно што је најлепше у њима од бола и љубави, проговорили језиком ваше поезије, нашли исте, ваше, речи и усклике. То је судбина великих песника.** Одувек сам хтео да вам кажем ово.

Ваш искрени поштовалац Иво Андрић".

СЛОНОВИ БЕЗ КЉОВА

Иако слонови не живе у нашој земљи, сви знамо како они изгледају. За њихов идентитет везујемо и поседовање кљова: зуба изван уста који непрекидно расту. Слоновача, материјал од ког су кљове направљене, веома је издржљива, па употребу проналази у бројним предметима – од клавира до билијарских кугли. Слоновача је такође веома скупоцена. Ова карактеристика учинила је слонове веома честим метама лова. Сваке године 10000-15000 слонова страда у Африци, а у неким њеним државама им чак прети изумирање. Како би се стало на пут изумирању ове врсте, 90-их година прошлог века је употреба слоноваче званично забрањена. Од тада, због реткости, достиже још више цене на црном тржишту.

Продаја слоноваче је била од пресудног значаја за финансирање грађанског рата у Мозамбику од 1977. до 1992. године. Тужна статистика говори да је за потребе ове скупоцене кости убијено чак 90% популације слонова на тој територији. Многим јединкама ове врсте преживљавање је омогућило одсуство њихових препознатљивих симбола – кљова. Пре рата, овакви слонови чинили су 18.5% популације. Само женске јединке су могле да носе ову генетичку мутацију на „X (икс)" хромозому, јер је за мушке јединке ова мутација смртоносна.

Посматрајући слонове у Мозамбику, видимо еволуцију на делу. Знамо да је главно средство еволуције природна селекција: природни услови фаворизују, односно не фаворизују врсте са одређеном генетичком варијантом, што води ка њеном опстанку, односно изумирању. Са друге стране, стоји вештачка селекција, која

Андреа Томић 3/6

ступа на дело када делатност човека (не) фаворизује опстанак врсте са одређеном особином. Било да је реч о природној или вештачкој селекцији, временом, унутар популације неке врсте, остају само оне јединке са том (фаворизованом) генетичком варијантом. Вештачка селекција је у Мозамбику учинила да расте број слонова без кљова.

Слонови без кљова током ових 15 година рата нису били ловљени, што им је омогућило да се даље размножавају и своју мутацију преносе даље на своје потомке. Од 90-их година проценат слонова без кљова у Мозамбику је порастао на чак 33%. Пошто је ова мутација смртоносна за мушке јединке, не може се са сигурношћу тврдити да ли ће у природним условима ова мутација опстати.

У рату или у миру, са кљовама или без њих, слонови остају угрожена врста. Како већина афричких држава још увек није усвојила законе против овакве врсте злоупотреба, или их се не придржава, **промена није на видику.**

А НЕ СМЕ СЕ ЗАБОРАВИТИ

Ја и сад држим час

Важни датуми у календару немају нарочиту сврху, ма којом бојом били написани, сем да нас подсете шта се тог дана у прошлости десило и да у једном згуснутом тренутку, док се историја призива, а сећања оживљавају, не заборави оно што би се иначе заборавило.

Тако данас – више него свих других дана – разговарамо о Крагујевцу и Десанкиној бајци и додајемо: ако данас – више него свих других дана – не разумемо шта се тамо догодило, онда је овај потресни догађај тренутак у времену као и сваки други, који се, ништа мање или више него други – заборавља.

А не сме се заборавити.

Не само зато што су страдали невини ђаци, већ зато што у том страшном тренутку њихов учитељ каже – Ја и сад држим час.

Ова реченица може звучати гротескно, јер се часови не држе ни онда када су сви ђаци у клупама и двадесет и први је век, али баш зато што се не говори данас, већ пре скоро једног века – значи нешто друго.

Значи да невин човек пред поганим страда и то није ништо ново, али је отрежњујуће да се невин ни у тренутку распећа – не повинује злочинцу, већ стоји усправне главе, свестан смрти, али и себе и тренутка у ком се налази. На нишану је, његова је судбина предвидива, међутим, његова је душа неукротива, јер није поклекла пред тиранином.

У овом чину и реченици која се памти има поноса, неко би рекао и гнева, јер не може се ништа урадити, гнев је израз немоћи. Таква интерпретација је психолошко тумачење, често скромно и неуверљиво.

проф. Биљана Ковачевић

У ових неколико речи, заправо, скривена је идеја о животу, да човек може бити уништен, но не и побеђен. Црњански би рекао –

> *Или нам живот нешто ново носи,*
> *а душа нам значи један степен више,*
> *небу, што високо, звездано, мирише,*
> *ил' нек и нас, и песме, и Итаку, и све,*
> *ђаво носи.*

Андреа Томић 3/6

ТИШИНА ОД КОЈЕ СВЕТ ИСТОВРЕМЕНО ЗАЋУТИ И ОДЈЕКУЈЕ

„Када нам глас и дах пресече рафал, кад нам срце заустави метак, тај мук који после тога настане, то није природна тишина... то је нешто од чега свет истовремено зачути... и одјекује."

Овако почиње прича о масакру у Крагујевцу 21. октобра 1941. године. Ова реченица која је описала сва осећања, преузета је из документарног филма „Србија већа од страха. Предавање о тишини професора Павловића". Филм је пуштен у нашој школи само неколико дана након осамдесетогодишњице овог догађаја, 25. октобра 2021. године. Како се и шта збило тада, откривамо помоћу четири карактера који приповедају своје искуство у овом хорору. То су: убијени професор Павловић, немачки официр, мајка чији је син убијен и ученик који је преживео стрељање. Поентом јак, чињеничан и пун емоција, филм је пресецао дах и убрзавао откуцаје срца свих присутних. На сваког убијеног Немца, на смрт је осуђено 100 српских недужних цивила, а за сваког рањеног Немца, 50 Срба ће искусити исту судбину смрти. Када је понестало цивила, ученици су били ти који ће допунити бројку до одређене 2300. Као да је нечији живот много вреднији од неког другог. Осамдесет година касније ученици се питају шта би они урадили и како би реаговали да су извучени са часа и гурнути у ред за смрт. Шта ти пролази кроз главу у последњим часовима? Да ли жалиш другове у реду испред тебе и болно се присећаш ваших успомена? Да ли ти искаче читав живот пред очима? Све што си хтео да постигнеш, о чему си сањао, а неко други је хладно одредио да нећеш стићи... Размишљаш ли о породици коју остављаш иза себе ћутећи? Шта си све могао другачије? Шта све желиш да им кажеш? И тако ред одмиче, један по један пада, чини се да ту смрт дође као олакшање...

А они који остају? Не остају они сами, остају са вечним болом, тражећи излаз. Овакве тероре не треба приписивати данашњим народима и људима, јер су их учинили њихови претходници. Али их такође никако не смемо препустити забораву! Само тако поштујемо наше претходнике, њихове животе, и памтимо зашто су их завршили истовремено градећи боље, човечније односе. Осуђивати и не мрзети међусобно се не искључују.

ЧЛАНАК ПОВОДОМ ДВЕСТА ГОДИНА ОД РОЂЕЊА ДОСТОЈЕВСКОГ

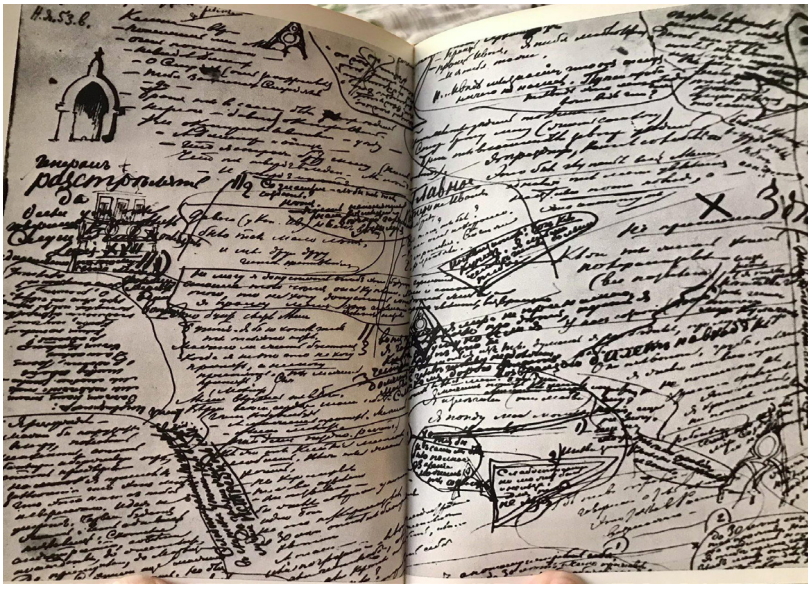

Могао је да се не роди он – Достојевски,
да Бог прескочи једанаести новембар,
да га затури у своме календару,
јер не роде се многи,
иако су близу, на корак од света.
Али да се није родио он – Достојевски,
не би било ни Бога
у мом свету,
у свачијем свету.

ПРОФ. БИЉАНА КОВАЧЕВИЋ

И после смрти је исто љубав...
Ф. М. Достојевски

Достојевског треба одболовати у младости, док нам је дух још рањив. Душа која још увек тражи свој облик најлакше претрпи утицај његове речи. Директно излагање питању о суштини остави процеп у нама који вечно боли. Он рони ка најдубљем осећању света и упознаје нас са потпуно огољеним Човеком.

Пишчеву палету сачињавају два бездана: бурне, помамне душе опхрване страстима тела, ликови у злочину опијени нихилистичком скепсом, али и они незграпни у својој доброти, јуродиви, оличења христоликости. Та два бездана су читав микрокосмос његовог стваралаштва које је у ствари бескрајно заузимање за човека и његову судбину. Лутајући кроз своје светове, он неисцрпно трага за обрисима љубави у свим њеним формама, могућностима и немогућностима, јер њеним проналаском он налази Бога. Срж сваке теме је идеја о безусловној љубави, која је наш једини, а несуђени спас, и патећи целог свог живота због такве трагичности, он је кроз своје дело праштао и прихватао све оно што јесмо, а понајвише оно што нисмо и никад не можемо бити.

Достојевски је један од ретких стваралаца који кроз своју уметност воли, а то је оно што је нама, малима у нашој несавршености, најпотребније.

АНЂЕЛА РАДУЛОВИЋ, МИОНА ЂЕНИСИЈЕВИЋ 4/1

ИНСПИРИСАНО ИЗЛОЖБОМ „ВЛАДАН ДЕСНИЦА (1905–1967)", ОЛГЕ КРАСИЋ МАРЈАНОВИЋ

Лана Николић, Милена Павловић 4/2

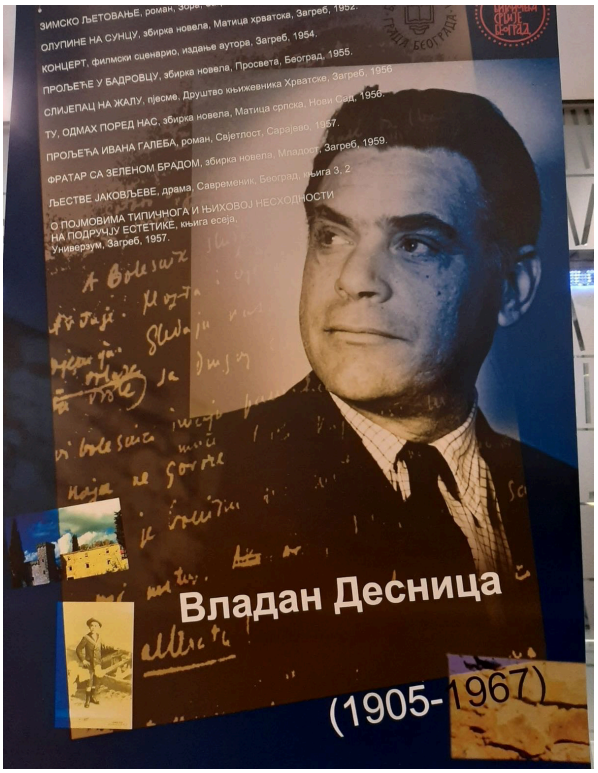

„Често зажалим што нисам пошао путем музике. Она има голему, превасходну предност над речју: музичка реченица није уклето осуђена да поред свог естетског значења има и једно логично, дословно..."

Зашто жалити... можда јер је музика лакша, сме да се разбашкари и постоји само у звучности, као уметност ради уметности, а зар то није оно што сваки уметник понекад пожели – стварати, али не отпатити даља ишчекивања прави смисао. Реч је оптерећена, отежала од два погледа – пишчевог и читаочевог. Тој уклетој осуђености се притом додаје и признање да се у речи неизбежно улију „пишчеве истине", а када је он прихватио да се пред незнанцем исповеда? Речи су увијене у велове туђих значења и претерано раскринкавају, боле када живе било у мислима или на туђим позорницама. Ипак нам је њих предао, и приморје својих звезда и филозофије смртности и једноставности неба. Шта је онда остало записано у музици које се одрекао и на колико личног имамо право?

Смемо ли уопште слушати ове тонове? Дневници, писма, све оно тумачено нераскидивим везама са самим писцем остаје у потпуности његово, неодвојиво смрћу. Да ли је изговор – „то је у нади да ћемо га боље разумети" – довољно узвишен да оправда нискост наше знатижеље?

Једним покретом руке прелетели смо земљу олеандара, нису нас пробудили духови приморског крша. Музика је једина уметност која пече затворених очију. Изабравши речи над нотама, иако личније, притворио је своју музикалност, те се питам боли ли његову сујету што слушамо партитуре којих се за живота није одрекао. Романтичарска лутања, која његов песнички израз не допушта (мада се назире на махове), изгубила су борбу са пет редова нотне свеске и тамо нашла скривено прибежиште.

ПОЗОРИШТЕ – КУЋА УМЕТНОСТИ ИЛИ ЛЕГЛО ЗАРАЗЕ?

Кућа уметности – или легло заразе? Центар града, најпознатије позориште у Европи, али – затворено. Сведоци смо да је епидемија потпуно изменила редован ток живота, али значи ли то да као друштво треба потпуно да деградирамо да би се увидела грешка вишемесечног затварања ових установа, док су неке друге радиле безусловно? У време када је било потребно жртвовати нешто по сваку цену – жртвовано је управо оно – позориште.

Представља ли место где су људи под маскама, на одстојању, у тишини посматрају представу толику опасност од ширења заразе? Можда је по среди нешто сасвим друго – демонстрирање силе и моћи под кринком епидемије док су политичке кампање, избори, гласање одржавани као да се ништа не дешава. Проблем је у пристајању друштва на све што нам се каже, јер „увек може горе". Међутим, опште је мишљење да је позориште стециште високог друштва и образовања, док „обичан народ" ту и не крочи. Ово је време када се сви боре за прежи-

вљавање и своју егзистенцију чувају на сваки могући начин, тако да је позориште сада кућа за залутале, за оне у којима је још мало душе која тражи искрене емоције, катарзу, уметност. Друштво нуди само за шта мисли да је преко потребно, само оно што ће нас привидно учинити испуњенима и срећнима, док се оно унутрашње занемарује. И у том сталном нагону за преживљавањем и за одржањем, људи заборављају на духовну опустошеност свога бића. Само се ретки сете, да је често оно како се осећамо битније од онога како изгледамо,живимо и трајемо. Јер у данашње време, више него икада, људи прихватају само оно што им је дато, само оно без чега се не може, а не чују крике у себи који очајнички дозивају било какву прилику стварног испуњења. Задовољавају се оним основним, испуњавају најосновније потребе да би се осетили живим. Мислимо да смо еволуирали, да нас много тога дели од животиња, али размислите – само животиње живе да би испуниле основне нагоне. Људима треба нешто више. Нешто што ће оживети давно уснулу жељу у њима. Нешто што ће разбуктати ватру која се полако гаси у свима нама. Нешто да изазове пожар емоција, пожар оног људског што је скривено иза ове тако искривљене слике нас.

Тако позориште изгледа као борац, који под кишом удараца само диже руке, безуспешно покушавајући да се одбрани, а када гард буде спуштен чекаће нас оно што смо читаво време покушавали да избегнемо – тужна слика онога за шта смо сами одговорни. Зато је и више него очигледно да ове занемарене институције чекају своју пропаст, која и није баш тако далека.

Катарина Урлић 4/3

РЕПЕРТОАР НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ ОКТОБАР 2021.

ДАНТЕ И ИТАЛИЈА

У Италији, земљи у којој сваки трећи студент похађа неки уметнички факултет, ни пандемија ни криза нису могле зауставити обележавање 700-годишњице од смрти Дантеа Алигијерија, писца, филозофа, политичара или како би његови сународници рекли ,,sommo poeta" (прев. врхунског песника).

У седамдесет италијанских градова организоване су бројне тематске манифестације, а централна свечаност се одржава у родној Фиренци.

ТАРА СТАНКОВИЋ 4/1

ДАНТЕ 700

О Хомеру не знамо готово ништа, о Шекспиру сасвим мало. О Дантеу мислимо да знамо много. У Фиренци можемо да посетимо његову кућу, као и оближњу цркву његове Беатриче. Оно што знамо о њему је углавном из његовог књижевног дела и фикције. Тадашње хронике га ретко спомињу, а оно што Бокачо у делу ,,Живот Дантеов" о њему пише, потиче из усменог предања и део је легенди. О тачној години рођења, може се само нагађати, као и о његовој политичкој каријери. Па, и о делу због којег је касније осуђен и протеран из свог родног града може се полемисати, али све недоумице ишчезавају онда када се отвори и почне читати ,,Божанствена комедија".

О огромном утицају Дантеовог дела на књижевност и уметност уопште, говори лепота његове поезије. А лепота је једина особина коју време не поседује.

Аналитичари, интригирани његовим ликом и делом размишљају о симболици његових сонета, о симетрији, упечатљивим сликама, о бројевима. Сложни су у истом – да је Дантеова порука наде и потреба за препородом она која разуме бол његовог, али и нашег времена и да је данас гласнија него икада.

ЗАНИМЉИВОСТИ

,,Божанствена комедија" преведена је на 60 језика, а огроман утицај имала је на савремене уметничке токове како у музичкој тако и у ликовној и модерној визуелној уметности, од Франца Листа, преко Петра Илича Чајковског, скулптора Огиста Реноара па до Салвадора Далија, Вилијама Блејка, Дена Брауна и др.

25. март је изабран за Дан Дантеа у Италији. Сматра се да је Данте тог датума започео своје путовање у „други свет" – кроз пакао, чистилиште и рај, онако како је описано у „Божанственој комедији".

Данте је сахрањен у Равени. У његовој гробници на плафону, виси уљана лампа. Уље из лампе потиче из Тосканских брда и град Фиренца га донира граду Равени сваке године, 14. септембра, на дан пишчеве смрти.

Године 1519. грађанима Фиренце одобрен је захтев да Дантеове мошти пренесу у родни град, али по доласку делегације, гробје био празан. Посмртне остатке су сакрили фрањевачки монаси који су касније одбили да их врате. Године 1865. мошти су пронађене зазидане у зиду једног од манастира. У Фиренци је 1829. изграђена гробница која још увек чека свог великана.

Ове године је у Фиренци је одржано ново суђење на којем је пресуда о прогону Дантеа поништена.

Наредне, 2022. године рукопис ,,Божанствене комедије" са Међународне свемирске станице биће пуштен да слободно путује свемиром.

ПРИРУЧНИК ЗА ПОЛАЗНИКЕ И ОСТАЛЕ

ЗАШТО ОДЛАЗИТИ У ПОЗОРИШТЕ?

Да бисмо се лепо обукли и понашали. У позориште одлазимо пристојно одевени јер тиме показујемо поштовање према институцији позоришта, своју културу и стил. Такође, постоји култура понашања публике – у позоришту се не разговара, не иде болестан, не једу семенке или било шта друго, не пију напици.

•Да бисмо се лепше и културније осећали. После сваке одгледане представе осећамо се богатије за једно искуство и културни догађај, испуњеније јер смо увидели да оно чему смо размишљали није само наша мисао и оно што нас оптерећује и мучи није само наш проблем; осећамо се културније и садржајније јер имамо тему, тј. културни садржај о коме можемо разговарати са нашим пријатељима и познаницима. Посета позоришту нам пружа осећај сигурности јер можемо да кажемо да смо нешто добро урадили за себе, своју културу и образовање.

•Да бисмо се упознали са светом туђих мисли, идеја и осећања. Позориште нам омогућава да видимо како су редитељи и сценаристи драматизовали неки комад који смо читали, како су глумци својом сопственом емоцијом и интерпретацијом представили лик који тумаче, изнели одређену ситуацију, пренели нам тугу, бол, радост, вербалном и невербалном комуникацијом. Такође, велики број позоришта у нашем граду нам пружа могућност да за исти комад погледамо различита извођења и тиме се упознамо са богатством различитих људских индивидуалности.

•Да бисмо постали образованији и бољи људи. Позориште нам шири видике. Помаже нам да се упознамо са различитим уметностима, представља нам глуму, игру, песму, плес, костиме, сцену... Представља нам различита књижевна дела, дочарава различита прошла времена, размишљања, друштва, појединце. Гледајући све то постајемо разумнији, толерантнији, мање осуђујемо, више разумемо друге другачије од нас, имамо више искуства, више размишљамо и мање грешимо. Једноставно постајемо бољи људи.

Страница из Радмилиног дневника

Још увек размишљам о њој, о Жаби. Натера ме Годрана синоћ некако, да би ме расположила, да се лепо обучем и кренем у Атеље. „Уживаћеш", каже, „ја сам је гледала два пута и сада идем поново ме учини још бољом особом." Публика седи на сцени, осећа се блискост, одавно је нисам осетила и већ ми је боље. Излази Емир Хаџихафизбеговић, глуми Зека, који болује од последица рата. Мало говори, много шета. Научих да и то много значи, човек и тако говори. Још увек мислим о томе. Својим послератним траумама представља ми рат, и својим навикама и веровањима његовом тло, Босну. Излази брат. Не разумеју се. И не чују. Идентична ситуација као моја. Подсетио ме је да нисам сама у ономе што ми се догађа, ни прва, ни једина. О

ПРОФ. ДАНИЈЕЛА ВУЈЕТИЋ

томе размишљам цели дан. Журим да не погрешим као он. Говорићу људима да рат ништа добро не доноси. То потпуно осетих и научих синоћ. Многи су плакали, то је катарза, сада им је сигурно боље. Идем да разговарам са људима о глуми, о скромној берберници, о професору књижевности који својим духом уздиже Зекову личност... Идем да многе што пре упутим да је одгледају и да им оставим што мање времена да погреше. Сутра ја водим Радмилу. Писаћу ти о новом позоришту. А сад одох да говорим са људима. Чини ми се као да желим да живим.

АНДРЕА ТОМИЋ 3/6

УРУШАВАЊЕ ВРЕДНОСТИ

Београдски сајам књига је један од највећих сајмова у Србији. Одржава се од 1957. на Београдском сајму, а пре те године организовани су мањи скупови посвећени књигама на другим локацијама, не само у Београду, већ и на простору читаве Југославије. На Сајму сте могли видети књиге од ,,најјефтинијих издања до раритета", чак је и попуст за градски превоз нуђен свима који иду у том смеру. Тих дана, осим књига и посетилаца, Сајам су су посећивали бројни чувени писци, у једно време и Иво Андрић, касније и Десанка Максимовић.

Ова манифестација успешно је пребродила многе финансијске кризе, несташице папира и повеће проблеме који су наступили 90-их година, али једно није још успела да савлада: пандемију. Због ње је и београдски Сајам књига у изолацији и прошле 2020. али и ове године. Одлучивање о одржавању Сајма књига ове године се одужило, Кризни штаб се није огласио, а пресуду су донели сами издавачи. Тако су бројне књижаре остале саме у борби за културу (али и здравље) и симболично не дајући да се Сајам књига заборави, омогућиле су многе попусте и подсетиле ширу јавност на моћ књиге.

Саму одлуку о неодржавању Сајма неки издавачи су објашњавали чином „моралне одговорности", наводећи да су схватили да би наступила здравствена криза. Неки други су пак наводили да се нису ни пријављивали за присуство на Сајму књига због претходних незадовољстава концепције Сајма. Наиме, чак и пре короне, примећено је да се Сајам књига и његова култура значајно променила. Тако су прошлих година у центру пажње на Сајму биле неке личности које својом појавом не доприносе, чак напротив, урушавају кредибилитет и културни значај овог догађаја. Као на пример када се (између других година и) 2019. на Београдском сајму појавио Војислав Шешељ и промовисао своју издавачку кућу.

Сада стижемо до питања: Ко је показао више одговорности према читаоцима, Кризни штаб или издавачи? Како смо на Сајму од Иве Андрића добили Војислава Шешеља? Шта се то промовише и приказује деци поред писане речи? Да ли је и то боље него да се манифестација уопште не одржи и када губимо више?

Имате ли цегер? А своју вишекратну флашицу за воду?

ПЛАНЕТА ИЛИ ПЛАСТИКА?

У петак, 15.10.2021. године, у свечаној сали школе одржана је трибина под називом „Планета или пластика“. Трибину је водио Андрија Кивић, ученик 3/7, који је предочио присутнима један од егзистенцијалних проблема данашњице.

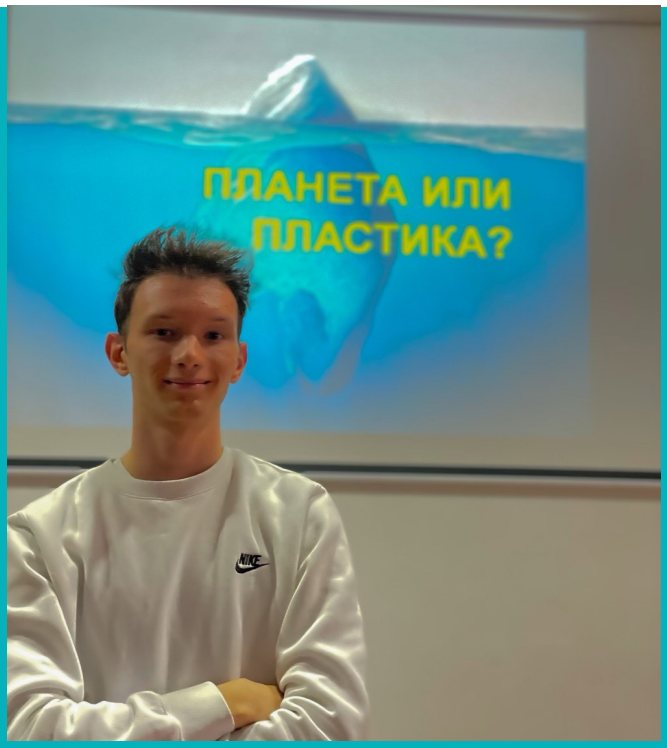

Андрија Кивић 3/7

У свом експозеу говорио је о историјату пластике, употреби у савременој индустрији и животу, рециклажи, а посебно о томе колико је употреба пластике довела до загађења планете.

„Штета која настаје загађењем природе овим материјалом је несагледиво велика, и да би се спречио овај проблем, потребан је допринос сваког појединца у друштву”, истакао је Андрија у изјави за школске новине. Иако је можда некад и не примећујемо, пластика је данас присутна свуда око нас: од четкица за зубе, пластичних кеса и пластичних флаша до кутија, столица, компјутера и ауто-делова.

Прекомерна употреба пластичне масе довела је до загађења Светског мора и до појаве **МИКРОПЛАСТИКЕ**. Микропластика је настала разлагањем пластичног отпада на делове микроскопске величине. Истраживањем биљног и животињског морског света дошло се до закључка да је микропластика присутна и у унутрашњости неких морских организама, што доводи у опасност како саме јединке, тако и људе које их користе у прехрамбеној индустрији.

Песму о пластици певали су још и *Идоли* још давне 1981. године, али проблем није решен, напротив, производња је рапидно порасла. Једини начин да се делимично реши овај проблем јесте да се престане да се производи и дистрибуира пластика, као и да се постојећи пла стични отпад рециклира. Као што

знамо рециклажа је скуп и дуг процес за који су неопходне: финансије, савремена технологија и обучени кадар. Најчешће се рециклира PET амбалажа (полиетилен-терефталат) као дериват пластике који се најлакше рециклира. Већи проблем праве друге врсте пластике које се теже рециклирају, а неке од њих чак и не могу да се рециклирају.

Покренуте су бројне теме и питања, присутни ученици су учествовали у дискусији на ову тему и износили своја искуства, мишљења и евентуална решења. А главно питање овог предавања било је: „Како да зауставимо поплаву?"

Шта ти мислиш да ли је могуће нешто учинити? **Шта ти можеш да урадиш?**

За почетак купи вишекратну боцу за воду и цегер за одлазак у продавницу. Организујмо дан бидона и цегера у школском дворишту и опомињимо оне с пластичним флашиицама и кесама.

Огњен Марковић 3/7

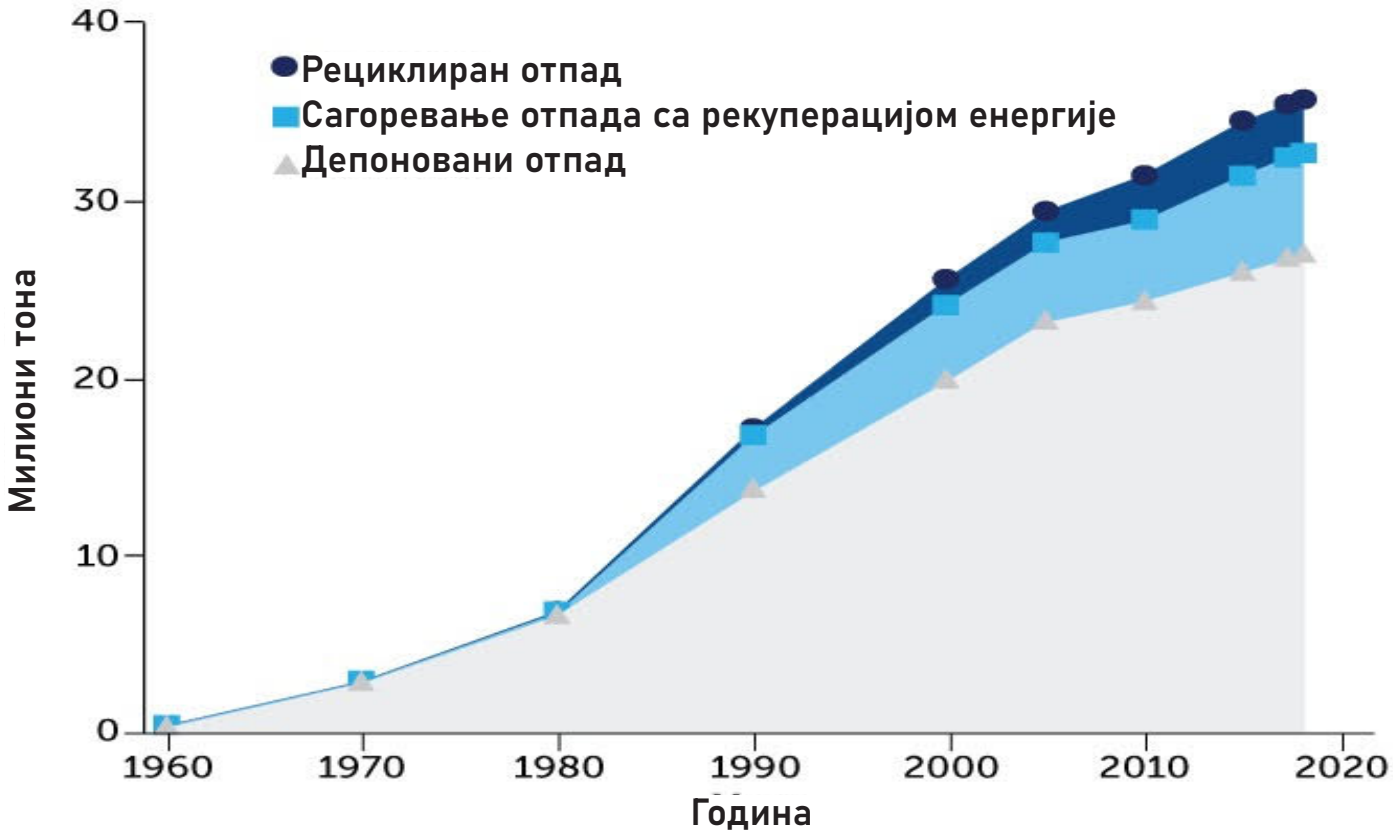

ЗАВИСНОСТ ОД ТЕХНОЛОГИЈЕ

Немогуће је замислити 21. век без паметних уређаја. Само у 2019. години продато је више од једне и по милијарде паметних уређаја. Ови уређаји су лако окупирали наш свакодневни живот јер су у суштини корисне справе – замењују многе друге у много компактнијем облику. Телефони, компјутери и други слични уређаји су непресушни извори информација, забаве и комуникације, али и водећи изазивачи зависности. По званичној класификацији постоје две болести зависности узроковане прекомерним и неконтролисаним коришћењем технике – зависност од интернета и зависност од видео-игара.

Зависност од технологије је као болест званично установљена релативно скоро, у односу на друге зависности, па за њу још увек не постоје потпуно јасне дефиниције и процеси лечења. Ипак, примећени су одређени обрасци понашања који су заједнички обема групама зависника.

Они су опседнути садржајима на својим уређајима и не умеју да контролишу количину времена коју проводе за њима. Имају тенденцију да стварност замене виртуелним светом – посвећују више пажње својим профилима на друштвеним мрежама или карактерима у игрицама него себи самима. Ово је често израз незадовољства реалношћу и покушај бега у виртуелну реалност (metaverse). Зависници од технологије често негирају да су заправо зависни и одбијају да потраже помоћ. Такође, друштво неретко окреће главу пред овим проблемом и умањује или игнорише значај његових последица. Ова зависност припада групи друштвено прихватљивих зависности, заједно са нпр. зависношћу од кафе, али зависност од технологије може бити штетна колико и зависности од алкохола или опојних дрога. Последице су и психичке и физичке, и врло често су трајне.

И без науке знамо колико је седење у компјутерској столици лоше за нашу кичму. Но ова зависност оставља велике последице и на наш когнитивни систем: приликом дужег коришћења технологије ослобађа се допамин – неуротрансмитер, који шаље сигнале задовољства, мотивације, осећаја успеха. Како пролази време, мозак тражи још више допамина, а ефекат лучења се постиже само даљим коришћењем. Као последица тога мења се количина сиве и беле масе мозга. Смањује се бела

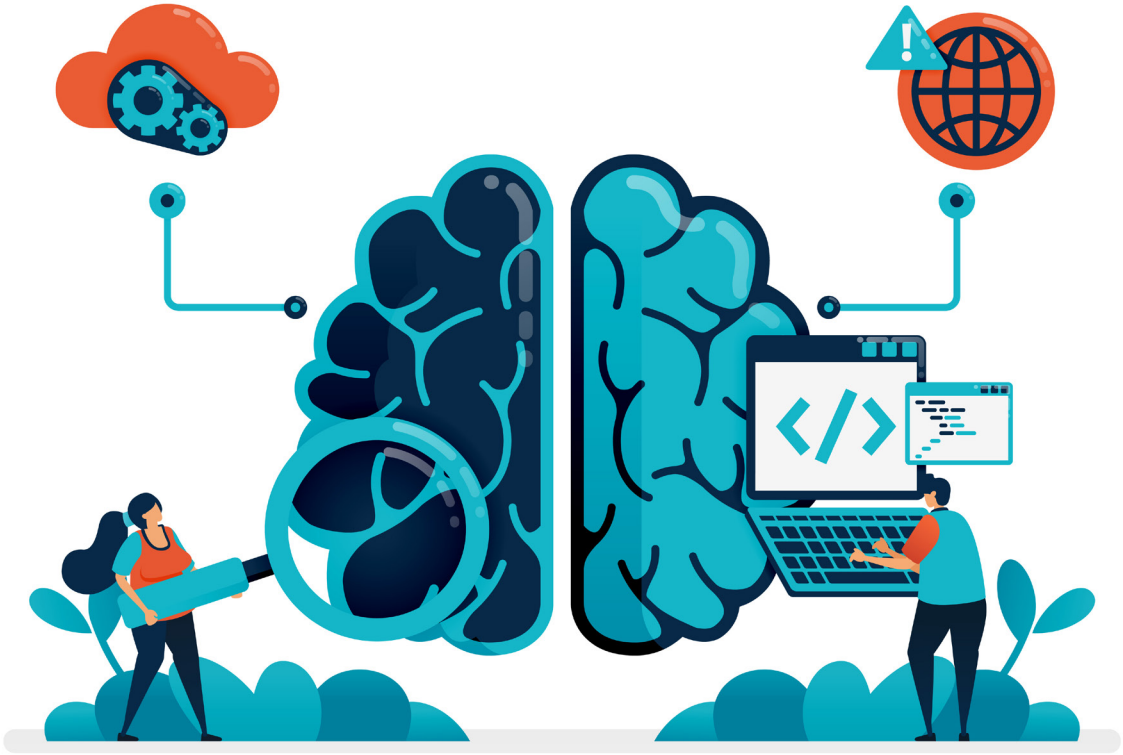

бела маса – која контролише памћење, пажњу, планирање, итд. Особа која је зависник не зна да постави приоритете, има потешкоћа у обављању свакодневних рутина и задатака, више се не може концентрисати на било шта осим на телефон или компјутер, избегава започињати теже умне или физичке радње или, ако је приморана, тражи што лакши начин. Као што је случај и са другим зависницима, зависници од технологије често имају проблеме са породицом, пријатељима и ближим окружењем.

Стога веома забрињава податак да је у државама западног света званично око 8% популације зависно од технологије. Претпоставља се да је реалан број око 36%. У Србији не постоје егзактне бројке. Најпрецизнија мерења рађена су 2000-их година, и тада је 7% корисника интернета у Србији користило интернет више од 15 сати недељно (барем два сата дневно). С обзиром на много већу доступност паметних уређаја, растућу популарност друштвених мрежа и интернета уопште,

као и светску статистику – можемо са сигурношћу тврдити да је тај удео данас већи од 50%.

Експоненцијалан напредак технологије у претходним деценијама, као што смо видели, са собом је донео и све ове проблеме, те они могу бити јак аргумент тези да нам је технолошка револуција донела више зла него добра. Модерна технологија је, са свим својим манама, ипак ту да остане – она има потенцијал да покреће економију, инспирише иновације и повезује људе. На нама је да одаберемо како ћемо је искористити.

Милош Вукоичић 1/4

МИЛОШ ПАЊЕВАЦ 4/9

О ТАКМИЧЕЊИМА

Публика је на ногама, громогласан аплауз проломио се двораном. Један боксер стоји подигнутих руку, победник. Други је већ напустио ринг. Еуфорија и адреналин који колају победником чине да се осећа као да може још један овакав меч да победи, одмах и без предаха. Месеци припреме и тренинга који су иза њега одражавају се у том једном тренутку.

На другом крају града, такмичар стоји пред огласном таблом на којој су резултати његовог такмичења. Погледом тражи своју шифру и уз тренутак стрепње погледа број бодова. Слично као код боксера, сав његов рад се своди на тај тренутак среће и адреналина, сазнања да се сав рад који је уложио исплатио. Време које је утрошио оставило је трага. Најбољи је!

Када погледамо иза себе, колико времена смо имали и потрошили – на шта? Када се једном осврнем, желим да видим да сам то време посветио нечему што је дало резултат, и што ми је битно – било пријатељство, било математика, било спорт. Такмичења су показатељ за нас саме, место где можемо да видимо колико смо заправо добри у некој области, колико смо времена уложили у то.

Тешко је поставити референтни систем за количину знања коју поседујемо – он се мора поставити у односу на друге. Тако некад за награду може бити довољно 40, а некад је потребно 80 поена. На такмичења се иде као на екскурзије – десетак ђака свих разреда из исте школе на два-три дана, у неки нови град. Тамо се налазе остали са истим интересовањима, из разних крајева Србије, показујући нам да нисмо једини који се тиме баве. Упознајемо нове људе, са некима остајемо у контакту, а скоро све виђамо и догодине. Одиграмо кошарку, фудбал, прошетамо градом, седнемо негде... Та пријатељска атмосфера чини да желимо да се вратимо ту и следеће године... задаци и жалбе које заједно прегледамо, да извучемо максимум из свакога. И на крају, срећа када покупимо награде, а онда аутобусом назад. Жеља да поново будемо део свега тога остаје и мотивише. Разне стипендије, награде и признања, упис на факултет без пријемног, такође иду

уз успехе на такмичењима – уколико само интересовање за неку област није довољан подстицај. Тестирање сопствених граница, где сама припрема није цео посао, већ треба задржати концентрацију и извући све што се може извући из датог тренутка, чини такмичење забавнијим и изазовнијим.

У осмом разреду сам, да видим да ли могу, радио три и по сата државно из физике, остајући ту – наставио још један додатни задатак (за сврху неког истраживања), а затим још сат и по за градско из географије. Око шест сати без паузе – концетрацију сам задржао. Никад до тад нисам био тако поносан, као кад сам видео да сам из оба узео награде и да је задатак био тачан. Такви тренутци, који нам покажу да можемо много више него што мислимо да можемо, главна су функција такмичења. **Важно је поставити циљ и ићи ка њему.**

У ЗДРАВОМ ТЕЛУ ЗДРАВ ДУХ

Прва београдска гимназија једна је од оних школа у Београду које могу да се подиче успесима својих ђака у спорту, како на индивидуалном, тако и на екипном нивоу. Постоји мноштво могућности које наша школа може да понуди у области спорта и рекреације. Као што се може наслутити, почетком сваке школске године организују се такмичења из екипних спортова као што су фудбал, кошарка, одбојка, рукомет, ватерполо, стони тенис и баскет „3x3", а ту су и такмичења из атлетике, гимнастике, пливања и других индивидуалних спортова. Ученици који су заинтересовани за екипна такмичења увек могу да се информишу код професора физичког васпитања, самим тим и да потврде своје учешће на неком од тих такмичења. Обично су у питању такмичења са школама из других крајева града, што може бити добар ветар у леђа за оне који су такмичарски настројени и који теже успесима. Сваке године, ученици из наше школе успевају да изборе пласмане на завршна такмичења на републичком нивоу.

Још једна спортска активност коју нуди наша школа јесте одлазак на Прашки маратон. Ученици наше школе су до проглашења глобалне пандемије корона вируса традиционално учествовали на Прашком маратону. То је међународни маратон на коме између осталих учествују и екипе средњих школа Чешке. Наша школска екипа традиционално учествује на овој манифестацији у категорији средњих школа. У трци учествује 10 ученика, седам дечака и три девојчице. Ученици трче деонице од 4 км док последњи ученик трчи деоницу од 6 км. Учешће на наредном маратону зависиће од епидемиолошке ситуације. Избор ученика и ученица који ће учествовати на маратону врши се тестирањем у трчању на пет километара. Они са најбољим резултатима формирају школску екипу за маратон.

ЗАШТО ВЕЖБАТИ?

Савремени начин живота и омогућен приступ свим достигнућима ИТ сектора, заменила су дечију игру на отвореном простору, дуготрајним коришћењем видео игрица, интернета, мобилних апликација и друштвених мрежа. За правилан раст и развој дечијег организма, неопходно је природно окружење, са чистим ваздухом, физичким активностима и здравом исхраном. Све оно што младима 21. века недостаје.

Према европским препорукама, деца и адолесценти би требало да се најмање 60 минута дневно баве умереном или интензивном физичком активности (активност која значајно повећава рад срца и дисања), сваког дана у недељи. Међутим, ХЕЛЕНА (Healthy Lifestyle in Europe by Nutrition in Adolescence), студија која је проучавала узраст од 12,5 до 17,5 година је показала да мање од једне трећине европских девојчица и мање од две трећине европских дечака то примењује.

ЗАШТО МЛАДИ МОРАЈУ ВЕЖБАТИ?

Редовна физичка активност код деце и адолесцената побољшава здравље и кондицију (физичку форму).

У поређењу са онима који су неактивни, физички активне младе особе имају виши ниво кардиореспираторне форме и јаче мишиће.

Млади који редовно вежбају имају и мањи садржај телесних масти.

Њихове кости су јаче, а код њих се ређе јављају симптоми анксиозности и депресије.

Млади који су свакодневно активни имају веће шансе да постану здраве одрасле особе. Код деце и адолесцената се обично не јављају хроничне болести, као што су срчане болести, хипертензија, дијабетес тип 2 или остеопороза. Међутим, фактори ризика за ове болести могу се јавити и рано у животу. Редовна физичка активност чини мање вероватним да ће се ови фактори ризика развити касније у животу; већа је вероватноћа да ће деца остати здрава када одрасту.

Млади могу да постигну значајне здравствене бенефите учествујући у физичким активностима умереног и високог интензитета у временским периодима, који се продужавају до 60 минута једанпут или више пута сваког дана. Ове активности обухватају аеробне вежбе као и вежбе за јачање мишића и костију које одговарају узрасту. **Редовно физичко вежбање утиче на боље размишљање, учење, креативност и у великој мери повећава самопоуздање.**

МОТИВАЦИЈА

Међу основним предусловима за мотивацију и редовно бављење физичким активностима јесте континуирана едукација и рад на подизању свести о значају физичких активности и њиховом утицају на здравље.

Физичка активност веома је важна компонента нашег живота. Као први мотив за физичко вежбање сви прво помисле на физички изглед, а заборављају на све оне психичке бенефите попут смањеног стреса, добре кондиције, одличног расположења и енергије, смањеног крвног притиска, уравнотеженог нивоа шећера у крви… Мотивација за тренинг је нешто што већини вежбача почетника недостаје. Многи имају нереална очекивања за веома кратак временски период, други нису јасно себи поставили и зацртали циљеве, трећи нису пронашли идеални начин вежбања…

Поред мотива који је превасходно усмерен на очување и побољшање здравља ево и неких препорука како лакше кренути са вежбањем:

•Изаберите тип тренинга који вам прија. Све је лакше када пронађете која вам тачно физичка активност одговара. Да ли је то одлазак у теретану, бициклизам, трчање, пливање или нешто сасвим друго – знаћете сами.

•Тренирајте у друштву, поготово уколико тек почињете. Уколико сте тек почели са одласком на тренинге и већ размишљате о одустајању, присетите се да је у друштву све лакше. Позовите пријатеље и крените заједно на тренинг. Мотивација за тренинг долази постепено са првим резултатима, али за почетак – пронађите друштво и прегурајте први месец, после је све лакше.

•Постављање реалног и достижног циља (шта желимо постићи и – редукција телесне масе, повећање снаге, издржљивости...)

•Вођење дневника тренирања и исхране

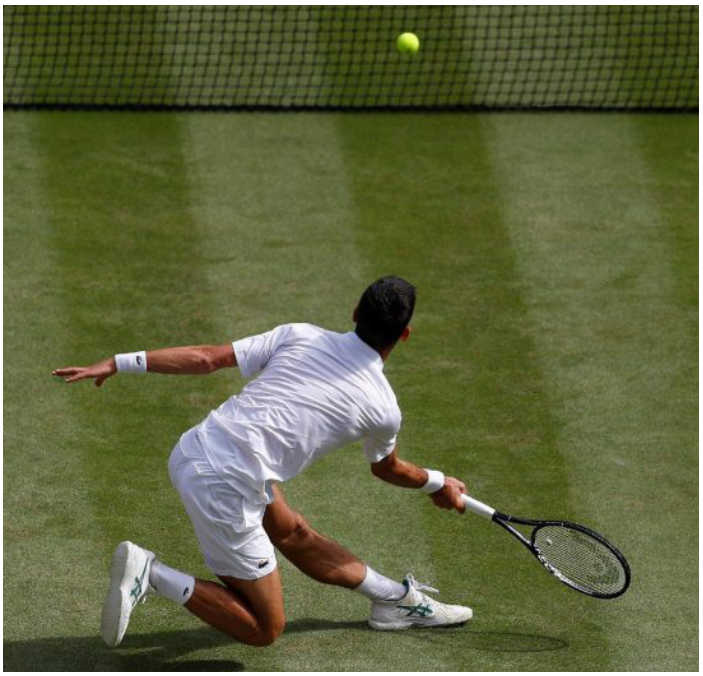

САША ЋАЛИЋ 4/2

ЗАВИРИТЕ У ДИНАМИКУ ЈЕДНОГ НЕ ТАКО ОБИЧНОГ ИТ ОДЕЉЕЊА

СПОРТСКО ИТ ОДЕЉЕЊЕ

Милош Пањевац 4/9

Прва година, прва недеља у новој школи. Не познајемо никога из одељења, не познајемо професоре и не знамо где је која учионица. Једног дана, излазимо из школе и видимо трећаке како играју фудбал. Започнемо разговор на ту тему и схватимо да нам се свима игра фудбал, па прићемо и питамо да играмо са њима. Ми против њих. У почетку бојажљиво и не знајући како ко игра губимо пет према нула – а онда почињемо да играмо као екипа, мотивисано. Крајњи резултат – 10:5 у нашу корист. То је био тренутак у ком смо схватили да је то нешто нама нама заходничко, и да смо добри у томе. Већ следећег дана после школе остајемо у дворишту и узимамо лопту од од професора – чекамо следеће одељење које има физичко. Још једна победа. Затим још једна. Настављамо да побеђујемо и повремено губимо све до краја друге смене – када изморени и задовољни одлазимо кућама. Од тог дана фудбал постаје део идентитета нашег одељења. Увек са лоптом, на свим одморима истрчавамо у двориште да искористимо и тих пет минута – после школе сваки дан остајемо играјући. Освајамо турнир у фудбалу за другу годину и тада, уморни и задихани на врелом бетону осећамо се као да смо освојили светско првенство – противно свим шансама. Играмо и кошарку, и коцкице, али фудбал остаје као први. Фудбал је нешто по чему постајемо препознатљиви. После три године знамо тачно свачији начин игре, у чему је ко добар, у чему је лош. Наравно, фудбал као спорт у коме се доста трчи је одлична рекреација и после целодневне наставе веома пријатна физичка активност. Током епидемије корона вируса, школа забрањује све спортове у дворишту и сали – како се вирус не би ширио. Претње укором и смањеном оценом из владања навеле су нас да одморимо пар дана, да потражимо терене ван школе, али опет најлакше је окупити се кад смо већ у школи, тако да смо врло брзо наставили. Због тих контаката били смо по пар недеља у изолацији, јер обе групе буду ту бар једном недељно заједно. Поред свега тога, тај осећај када изађемо на терен,

пред утакмицу, док играмо међу собом, па знамо и своју и другу екипу, и на крају, уморни и испуњени кад је завршимо је остао. Тако је једно ИТ одељење, упркос очекивањима и осталих и нас самих, постало једно спортско одељење.

РЕЉАТИЦА 4/2

КАД СЕ ПАСИОНАРАНИ СПОРТИСТА ПОВРЕДИ!

Када сам се уписао први пут на спорт, био сам мали. Нисам ја одлучивао да ли ћу тренирати и којим ћу се спортом тада бавити. Нисам био способан да сам доносим одлуке. Мојим родитељима је било једино важно да, пре свега, будем здрав, стекнем радне навике и, наравно, да се играм. То је темељ у одрастању, који ми је доста значио. Временом, тај спорт прераста у страст. Он постаје мој начин живота, данас је један од највећих твораца мог васпитања и моје личности. Заслужан је за бројна пријатељства, осмехе и сузе кроз које сам прошао. Спорт ме је терао да увек будем организован – тако сам једино могао да стигнем да се посветим школи, друштву и одмору. Живео сам живот по шаблону, уживао у њему, уживао у томе што сам пасионирани спортиста. Све до тренутка кад сам се повредио...Покидао сам све лигаменте који држе колено, што је, нажалост, једна од најтежих повреда у спорту. Да ли је то био моменат непажње, судбина, лоша припрема или нешто друго, никада нећу сазнати. Од тог дана, концепт живота који сам уживао се мења. Нема више спорта, нема ни организације, слабим у школи, нервозан сам у друштву... рутина мог живота је урушена. Тешко ми је све то пало. Али спорт ме је научио да је увек у свему циљ победа – она је призма кроз коју гледам на све у животу, па тако и на ово. Или ћу се опоравити и бити још дисциплинованији, или ми пада све у воду што сам стварао последњих година. Прва операција у животу, први пут у операционој сали, страх. Хиљаду мисли… Прошло је све…Све је добро. Сад живим неки новији, чуднији део спорта који никад нисам прошао. Некад сам усавршавао своје вештине, а сада поново учим да ходам. Раније сам уживао у тренингу, сада ме сваки боли. Организација је много тежа, морам да створим време за терапију и за тренинг, за школу и учење, друштво, одмор и мисли... Сваког дана, девет месеци тако. Људе не занима где сте били пре школе, пре прве смене. Не занима их где идете после школе, да ли вас боли, да ли сте уморни. Имају разумевања неко време, али нико нема баш тих скоро годину дана колико траје опоравак. Свако ради свој посао. Морам имати разумевања, стављам се у њихову кожу... али ретко ко је у мојој. Слушам сваког дана реченицу: „Дечко, школа је на првом месту, није спорт!" Јесте, али ово што ја радим није спорт, него здравље, ово што ја радим јесте мени претеча за школу, нешто што мене мотивише да идем у њу. Поента је бити истрајан, не посустати под бујицом мисли, изаћи као победник, извући увек нешто добро... Повреда ми је помогла да научим много ствари. Упознао сам боље своје тело, схватио колико нисам ценио спорт и здравље, спознао сам колико је организација важна. Најбитније од свега, ментално сам ојачао. Ваљда тако мора... као што Балашевић каже : „Без црне, бела не би вредела". Да није било повреде, никад не бих схватио колико треба да ценим спорт и шта ми је све он пружио. Не бих научио једну битну ствар, а то је да ми радимо за своје здравље, да нам оно није дато „здраво за готово". **„Без црне, бела би избледела!"**

КАТАРИНА УРЛИЋ 4/3

РЕЧИ

Септембар окреће своје странице
Лажима и болом испуњене
Док их гледам престајем да се сећам
Зашто више ништа не осећам
Очи испуњене страхом
Гледају мутна слова живота
Зар су живот само речи
Ако нису како толико дуго трају
Боле и трују
Ако нису зашто убијају
Уништавају и разарају
Како то разоружавају насилника
И узбуђују нежне
Зашто су тако моћне
Тако вечне
Зар су живот само лажи о животу
Чекање на боље сутра
И док чекамо стоту
Не видимо да се ближе последња јутра
Тамна као да никада сванути неће
Близу као следећи тренутак
И далеко као дуго чекање среће
Која никада доћи неће
И те лажи гледају у мене
Церекају се наивности
И као море које се ломи о стене
Ја нестајем док истину у њима тражим
Док својим ударцима снажним
Не скину са мене тешко бреме
И говоре можда о неким тренуцима важним
Али ко још то памти
Речи
Тако безазлене
А тако снажне
Вину те у висине
Баце те у дубине
А ти их гледаш и мислиш
БОЖЕ ЗА ЊИХ СЕ ГИНЕ

РАЗГОВОРИ О КЊИЖЕВНОСТИ

проф. Биљана Ковачевић:
Са неколико колега на послу јуче сам сат или два разговарала – о књигама и читању. Они који би застали да нас чују могли су наш разговор интерпретирати као неадекватан – у времену када је нешто друго приоритет. Али не, ништа не може имати превласт над човековим – покаткад – бедним животом до загледаност у даљине. Небо над нама мора бити звездано, иначе ће нам пут бити мрачан.

проф. Данијела Вујетић:
Никада нисам довела у питање значај књижевности, нарочито поезије, за сваку душу, посебно у критичним цивилизацијским тренуцима. Мислим да разговор на ту тему никада није неадекватан – неки у њему учествују јер су као свој на своме; други ћутећи упијају, налазећи сигурно нешто за себе; а трећи, због неукости, можда оставе утисак да нас гледају презривим погледом, ал о томе после мисле, мада задрже портрет презрења како би остали доследни себи и свом образовању/необразовању. Засигурно не постоји човек који тај разговор не чује ако га чује или на његове таласе остане равнодушан. То и јесте лепота која неизоставно спасава свет откад постоји човечанство. Ја читав живот живим с тим уверењем и, с година и искуством, оно је све јаче.

На захтев Марије Крунић, једне од уредника часописа, и као допуна одговору Анђели Радуловић, која ме је питала шта мислим о томе што жели да студира општу књижевност данас, покушаћу да објасним како је књижевност утицала на мене:

Све је почело жељом и великим ентузијазмом, утоплиле су ме људске судбине о којима сам читала у детињству, које за мене није било ни лако ни лепо. Још као бруцош морала сам да одговорим кондуктеру шта ћу данас-сутра са мојим факултетом, јер нам се маркица за вожњу налазила у индексу, те је он био изложен разним погледима и коментарима.

И тада је био, а и сада мој је одговор исти:

Књижевност ми није донела материјално богатство у материјалистичком свету. Није ме у том смислу ни разочарала, јер сам одувек и знала и осећала да смирај не доноси ништа што можеш да дотакнеш (осим загрљаја); али ме је заувек купила својим уточиштем и разумевањем. Тешко ме је било поколебати у ономе што желим и мислим, па макар и остала сама у свом виђењу. На дуже стазе гледано, веома важна особина човека је истрајност и самопоуздање. У књигама налазите разне јунаке, изопштене, отуђене, напредне, те то искуство стечено кроз литературу има дијамантску вредност.

Али не читају сви. То је, онда, још једна привилегија за вас, јер осећате супериорност у складиштењу животног искуства и познавању људи. То делује као ваша тајна, **кец у рукаву,** док стрпљиво чекате да се гласови већине стишају и време покаже оно што треба.

А кад и тај тренутак дође, онје свечан у сваком смислу – вама показује да је богатство у начитаности, чврстини карактера и непоколебљивости (не мешати је са тврдоглавошћу!), а ваша сапутница – књига, потврђује се као непролазна вредност у свету где се појмови вредност и цена бркају.

Књижевност се ненаметљиво нуди и дама никад неће престати да буде. Уколико у души гајите рафинман који вас вуче књижевности, претворите га у страст, која ће постати врлина.

проф. Данијела Вујетић

ПРИРОДА ЛЕПОТЕ

Склад. Нежно, посве танано претапање боја, октаве тонова здружених у благогласно сагласје, хармонија раскошних мириса, мириса налик тек процветалим багремовима у јеку пролећа. Слатке ли обмане!

Разарање.

Демонско искушење, немир, сутон, уништење – несклад. Чула су тако варљива! Човечији ум – тако противречан и недокучив. Ирационалност која га настањује – тако горопадна и непокорна. Вођен својом суманутом природом, човек хрли за лепотом, за варком, која га вуче све дубље, и дубље, у бесповратни понор. Литерални великани, засењени лепотом, бесумучно су у својим делима тражили одговор на тај нерешиви ребус. Чак и најученији филозоф, најречитији песник неће моћи да савлада тајновиту, мрачну звер која је лепота. Она је сурова неман, страшна и ужасна, која човека спретно уплиће у своју мрежу и баца га у бездан необјашњивих осећања. Човек се у обасипајућем страху од непознатог окреће својој животињској страни, оној примитивној, незаситој пожуди и страсти.

Лепота је опсена.

Зверски и беспоштедно вара свог носиоца, као и свог посматрача. Око гладно, жељно да у лепоти нађе мир, није вично да лепоту спозна. Толстој својој хероини лепоту придаје као њен крст, обележје, разлог њене пропасти. Танушно уже, саткано нежним нитима њене лепоте, за које се Ана чврсто држи у нади да би досегла срећу, силином њеног бића је напукло и сручило је своју јунакињу у вечни мрак.

Лепота је богатство.

Богатство – силна, чудесно лепа реч, унакажена неразумевањем њених тумача, у основи својој носи реч Бог. Бог – творац свега! Свака инспирација човекова подстрекнута је лепотом. Овакво тумачење појма лепоте Чехов је представио у односу Астрова и Јелене. Астров у Јелени види лепоту какву само природа може да сачини, те је она њему, учмалом и безнадежном, једини покретач осећања. Но ипак, њено тело ће остарити и почети да трули, њено чело прекрити боре, очи јој клонути. Јелена није лепа! Лепота, као и природа, јесте трајна, неуништива, непокорна времену. Једина лепота која може одолети времену сличи божанској – лепота коју је Чехов приписао Соњи, лепота широкогрудости и доброчинитељства.

Човеку је потребно упориште. Без њега, човек је осуђен на нихилизам, изједа га бесмисао и чама, тоне у вртлог самоуништења, те, коначно, једини спас налази у својој смрти. Лику Војницког лепота је храм. Она је његов ескапизам, једини смисао његовог вековања. Његову протраћену младост, залудност, године посвећене лажном идеалу лепота успева да намири. Успева јер је илузија, илузија која као таква једина може оправдати трагизам који представља летаргијом обасут апсурд постојања.

Није ли лепота ружна?

Ову противречну загонетку је Бодлер ревносно желео да расветли својим опусом. У Бодлеровој поезији, сав ужас, сва стравичност, све овоземаљске страхоте обједињене су у једно складно сагласје које, иронично, изазива необјашњиво, посве волшебно осећање спокоја. Све истински ружно човека мотивише, човек се ружним одушевљава, кличе пред њим, у ружноме налази уточиште и мир, јер само оно истински ужасно може нахранити деструктивну и накарадну природу човекову.

Чулима се не распознаје лепота. Могу је само оскрнавити својом једноставном Природом, која је осуђена на то да њен смисао превиди. Одузети смисао лепоти значи одузети јој вечност, а њен смисао је откровење, које се једино индивидуално може спознати. Делићи лепоте разбацани су свуда по свету, на неупадљивим и скривеним местима, а пронаћи ће је само они који знају где треба да гледају.

Тара Вељковић 3/2

ДРАГИ МИШКО,

Не знам ти адресу нити ћу ове мисли просути на папир, једва их везујем овде. Не осећам се као да те познајем, даљи си од мене емоцијом и мишљу, нити бих могао да ти се ваљано оправдам; за седамдесет динара на бувљаку купио сам твоја писма. Да сам знао да су толико лична, можда бих их и вратио, али другачије није могло бити, јер су писана за Светлану Дамјановић, Александра Невског 13, 11000 Београд. Чини ми се да ми не би замерио моју знатижељу, ти си искрен и добродушан, или је то моја уобразиља; ипак су те речи писане за њу. Да си само причао о војни, о друговима који нису одрасли у Београду и зато га неће волети безусловно као ми, можда сада не бих тонуо Тополском мислећи о теби. Ниси могао да не унесеш она лична питања, за која сам ја научио да морају остати затворена – „какав је то човек ако се савија како ветар дува, да ли је то уопште човек?" и пустиш да моји прсти прогоре хартију, јер су та преиспитивања само за њу.

Питао бих те да ли сте причали о томе или су писма једино поднебље за овакве разговоре. Никада нећу сазнати да ли ју је погодила твоја отвореност, као мене, нити да ли је успела да ти одговори.

Покушаћу ја, више због себе, ти си сад свој човек, сигурно си се трудио да останеш упамћен, ако не код деце, онда код унука; њена деца те свакако нису упознала. Рекао бих ти ипак више него другима, јер заправо не постојиш, градим те од питања и неиспуњених љубави, урушићеш се чим ме неко заустави на улици или се предуго загледам у прозоре кућа у којима мора да живе само задовољне породице, другачије не желим да прихватим. Шапатом пркосиш ветру, покосиће ме други људи, који нису закорачили у други век и туђе животе.
Али шта да чиним када свако моје „ја" које покушам да изградим или обгрлим делује мало, када год је оивичено Крунском, тополским фасадама и снебиваним пузавицама? Да ли да бежим? А онда ми кажеш да као Београђани имамо чиме да се поносимо... Можда... Можда сам ипак и ја у придеву „београдски" подразумевао разговоре са плочником Кнез Михаилове, оне којих ниси свестан, који теби прођу несметано кроз говор, а ипак се утисну у тротоаре, ипак се о нашим свакодневицама ноћима дошаптавају калдрме. Можда никад нисам себи признао ону једну кишну ноћ која је научила да се лепи за сећања. Ноћ када сам се задржао испред стаклорезачке радње, само зато што ме је град уверавао у усамљеност, када сам свој одраз посматрао у многим, нагомиланим, урамљеним огледалима.
Мишко, да ли сам превидео да сам остао отиснут у једно од њих?
Ако некад одем, као што сам волео да замишљам неспутаност својих жеља, мораће нешто да ме подсети, да ме опомене на могућност света у ком сам изгубио део себе или једног себе у покислом излогу.
Писао бих некоме, све оно што нисам смео да кажем, потребна су ми мора да нас раздвајају. Бићу лакши за једну муку, али све улице носиће тежину ове и све жене биће Светлане, а сва писма послата мени.
Не заваравај ме, потпомогнут раним жутилом јутра и мојом неиспаваношћу. Боље је и оставити лаке игрaрије Београда и познатих пијачних расправа и заувек туђих тераса по нашим ћошковима када већ ништа нећемо добити, и Светлана, као наша једина преживела нада, одлази другоме.
Прочитао сам ону разгледницу, запамтио сам је као ископину међу колекционарским примерцима шибица, као некада уловљен залазак сунца, нимало еуфоричан, доста заправо летње отужан и судбински...
Јер, искрено, прво ме је уловило изненађење – нисам очекивао од тебе разгледнице (пречице, сажете тезе, оскудност мисли у виду слике), а онда ме је одао покрет руке и присилно одбацивање папира. Светлана се изгубила – када смо је изгубили, како си је изгубио? Са Ненадић, исписаним на најдужој црти коверте, без надимка, удављеном у кратке шале. Стајао сам испред тезге, окружен гомилом, а та одузетост трајала је само трен, довољан да се забринем за све твоје – шта ти је остало, чиме си се тешио, али и да никада не сазнам.
Понео сам само неколико твојих речи, можда скуп нераспукнутих мисли, понео сам пак и једну бригу – можда се она једина пронашла, у сажетим утисцима са одмора, а ти си пребледео у њеним данима и недосањаним сновима, а ја се погубио у твојој искрености и могућностима.

Лана Николић и Милена Павловић 4/2

РЕЧ-ДВЕ О РЕЧИМА И КОНКУРСИМА

Писање може бити посао, задовољство, стрес, тешка мука, потреба или судбина. Може бити на задату или на слободну тему. Често је под притиском који смо сами себи натоварили или за које мислимо да су нам наметнули други, а опет може бити и као дивоски талас којим се осваја слобода. Писање је и стваралачка борба лепог против празнине. У сваком случају, писање је дар и мука појединца, а нека књижевна дела попут романа за младе „Ћао ти" Беатриче Мазини и Робета Пјуминија или дела Светислава Басаре и Миљенка Јерговића „Тушта и тма", без обзира на то што имају два

аутора, ипак су само књижевни излети у различито.
Ваша потреба за писањем може да буде разлог и да кренете на пут дружења и такмичења са себи сличнима. У сваком тренутку у земљи и региону има неколико десетина отворених књижевних конкурса на које можете лако да се пријавите. У свакој другој ситуацији јасно бих навео бар неке од њих, али с обзиром на то да су честа померања од традиционалних термина конкурса (чак и до шест месеци) услед пандемије (чак су и неки организатори одустали), радије вам предлажем да пратите сајтове попут konkursiregiona.net. Тамо ћете наћи конкурсе са разним темама, некада и не само литерарне, и зато мислим да је овај сајт најбоља полазна тачка за свакога ко би се опробао у писању.

Препоручујем да избегавате оне конкурсе на којима се тражи уплата да бисте учествовали јер ма шта да је писање за вас, свакако не би требало да буде ситна зарада за организатора, а ја лично највише волим оне на које електронски шаљем рад и то под шифром. Моји успеси на овим такмичењима навели су ме да путујем свуда по Балкану, тако да сам умео и месец дана годишње да проведем на точковима.

Лав Лукић 4/8

Поводом 60 година од доделе Нобелове награде за књижевност Иви Андрићу

ПРИЧА ОД КОЈЕ СЕ ЖИВИ

Милица Стојчић 4/3

Поред тога што прича грли причу у „Проклетој авлији"; сужањ грли сужња. Ови, тешко уочљиви загрљаји, најосетнији су на нивоу душа. Ту се испоставља да су много јачи него што се чини и да задиру у највеће дубине људског бића. Разуме се, нису сви сужњи способни за тако нешто нити су све приче ту да загрле.

Најпре, сетимо се разговорљивих групица које проводе време у суморном дворишту истанбулског затвора. Ти људи говоре међу собом, штавише причају (своје приче), али у њима нема узвишености. У њиховим причама огледа се њихова душа – приземна, обична, а опет напаћена – собом и другима... Циљеви ових људи грешни су, успомене такође; за њих не постоји виши смисао. Авај, већина је увек таква. А мањина? Мањина седи по ћошковима, мисли и осећа – онолико колико јој Авлија дозвољава. Приче мањине заобилазе механе, пијаце и мрачне улице. Душа мањине тежи изгубљеном, недостижном или пак одузетом. Мањина својом причом додирује друге светове вапијући за задовољењем неке више правде.

А сада, сетимо се Ћамила. Сетимо се загрљеног. Овај младић, бивајући одбачен од друштва, стварности, утеху налази у науци, у апстрактном. Кроз њу долази до конкретног, до историје и у њој – Џем-султана. Ћамил, не осећајући разумевање живих, наилази на разумевање мртвих. Његова прича постаје прича одбаченог и несрећног султана, тако да се његова стварност утапа у стварности овог давно умрлог владара. Ћамил живи овом причом и понавља је да би живео.

Коначно, морамо се сетити и фра Петра – онога који је душом загрлио одбаченог. Стари католик био је навикао на приче, схватао је њихову важност и кроз њих је упознавао људе.

Његова прича није била толико важна колико је било његово умеће слушања. Ипак, његова прича није била ни празна ни приземна – он је свој живот давно предао служењу – како Богу тако и људима. Он је поседовао својеврсни мир, па је тако дуже од осталих успевао да сачува душевно и ментално здравље – његови идеали, циљеви и питања нису му доносили неспокој као другим затвореницима. Касније се може приметити да су га затворске сцене погађале и остављале дубоке трагове у њему. То се најбоље види у последњим сценама његовог живота: приче које прича на самрти не одражавају некакве историјске чињенице или сувопарну повест о затворском животу, већ импресије, јарке, неповезане и

догађајима способним да одирну и продру у дубину човекове душе.
Чини ми се да прича човека који се опрашта са животом мора да буде управо таква – обојена различитим емоцијама, без хронолошког редоследа, проткана смислом, знаним само ономе што је на крају свога пута. Тај смисао је тајанствен, фин и неслућен, али ипак јачи и логичнији од сваке опште логике. Заједничко грлећем и грљеном јесте прича пред крај живота, последњи пркос смрти. Они потврђују да је њихово срце било живо, сведоче да су волели, чезнули и саосећали. Њихова прича превазилазила је ОВДЕ и САДА, превазилазила је општу стварност. Уносила је смисао у њихове животе. Једног је одвукла у болест, а другоме је помогла да употпуни своју стварност и одржи сећање.
Како било, имајући у виду да је живот без смисла (логоса, речи, приче...) раван смрти, више ћу поштовати лудака који вапи за смислом од „здравог"; чија жеља никада није напустила тло и чија мисао никада није додирнула небо.

Катарина Урлић 4/3

ХЕЈ, ПУТНИЧЕ

Драги наши велики и мали људи,
Ви пред којима је живот и прегршт снова, пред којима је још милион важних одлука и процена, верујте у себе. Створени сте за велике ствари. И не, не мислим на освајање Марса или прелетање свемира, мислим на све ствари које ће за вас једног дана бити велике. Једино важно је да никада не престанете да сањате, да не дозволите свету да вас поколеба и одузме вам део вас. Неминовно је, на овом путу који зовемо животом сви ћемо ми изгубити нешто, а нешто ћемо и добити. Остављаћемо делове себе у сваком пределу који смо волели, који смо напустили, и у свакој особи од које смо се растали, и коју никада нећемо заборавити. Хеј путниче, у твом коферу је прегршт надања и жеља које треба остварити, немој престати да верујеш у себе. Па забога, ко ће у тебе веровати? Буди као ватра – разорна, а опет греје, буди као ваздух – невидљив, а живот даје. Замисли шта се све крије у теби, нешто што и сам не знаш да постоји. Хеј, путниче, погледај ме, погледај себе. Сви смо ми наизглед исти, а опет тако посебни и тако необични. Једино што мораш да схватиш јесте да смо савршени баш такви какви јесмо – несавршени. Сви имамо мане које нас чине тако јединственим и драгим другим људима. Знам, пред тобом је милион питања, а нико ти не може дати одговор. Не брини, ниси сам, сви се ми плашимо будућности, а опет тако је очајнички чекамо, она је једино шта нам даје наду. Али драги мој путниче, ако се предуго плашиш, закаснићеш на воз. И не, не обећавам да ће овај наш пут бити савршен, да ће бити миран и леп, да ћемо увек пролазити кроз најлепше делове планете и возити се у најлепшим возовима. Неки возови неће стати, у неке ћеш морати да ускачеш, непланирано и са страхом. Али не дозволи страху да те спута. Твоја карта је спремна, пожури, возови не чекају заувек.

ДАЈ МИ КРИЛА ЈЕДАН КРУГ

Гледаш ме. Ишчекујеш. Залепршаш крилима на сваки мој покрет. Пажљиво прилазиш мрвицама које ти бацам. А када видиш да немам више ништа за тебе, одлазиш. Можда заувек. Можда те опет сретнем, али мој узбуркани ум те неће препознати, бићеш само једна од милион мени истих, а опет тако посебних и јединствених. Можда ти препознаш мене. Шта ли се крије иза очију једне вране?

У буци других да ли сам једина која чује твој глас, док летиш изнад те столетне, камените цркве? Кругови које правиш су савршени и рута је сваки пут иста. Круг, па застанеш. Круг, па застанеш. Слећеш на стари, лимени крст на врху цркве и чекаш. Изгледаш неустрашиво, чекајући само теби знане хоризонте и видике. Чекајући само теби знане људе и облаке. Јер теби припадају два света, онај земаљски, који делим са тобом, и небо, које ће ми увек бити непознаница. Ти животариш међу нама људима и надохват си нам руке, иако те углавном не примећујемо и допуштамо ти да се уклопиш у нашу свакодневицу, али си истовремено тако узвишена и далека док крилима параш облаке. Одлучујеш да је доста чекања и да је време да поново облетиш стари, божји храм. А при сваком новом узлетању крик се проломи из твог грла и запара моје уши. Међутим, други не маре за то, само седе мирно, свако са својом птицом и летом у мислима. Правим се да ми смета твој звук, али се молим да не одеш јер си мој подсетник да свет постоји и изван ове учионице у којој време стаје. Мој си подсетник да изван зидина школе могу да полетим. Подсетник си да је будућност негде високо, изван погледа, где само твоја крила могу да досегну. Лети тајанствена, црна птицо, али подари ми макар једно перо, макар један делић истине. Слетела си ми у сан, тихо кључнула прозор моје маште и крилом заголицала моје мисли. Прозор је сада широм отворен, мисли разигране, али ми стално измичеш. Сада сваке ноћи сањам широка пространства и вртоглаво плаветнило, док летећи покушавам да те ухватим. И таман када помислим да сам ти близу, будим се. Толико мистерија носиш на својим црним крилима. Када би ми дала да завирим у бар једну од њих. Да ли си најпаметнија од свих птица које су се икада винуле у небо? Да ли си бесмртна међу смртницима? Да ли је и за тебе небо, којим корачаш, плаво; шуме, које прелећеш, зелене; а Сунце, које ти пече очи, жуто? Да ли стварно памтиш моје лице или сам за тебе само обрис насликан у мозаику ужурбане гомиле? Хиљаду „да ли" и готово ниједан одговор. Лети тајанствена, црна птицо, али подари ми крила на макар један круг и дозволи ми да облетим лавиринте твојих тајни.

НИНА ЛАБУС 4/3

НИЈЕ МРЕЖА ЖИВОТ, НИТИ ЈЕ ЛАЈК ЧОВЕК

Миришу хлебови са фотографија ражаних пекара и завиде очи новим кухињама са старим шмеком и некоришћеним шпоретима, складним браковима и приватним вртовима уређеним прстима непознатих ботаничара, потписани ауторствима жена из тих бракова. Полице са књигама, уклопљене бојом свога повеза у стилски намештај, вапе да неко остави своје прве отиске по њима. Редове свакако неће подвлачити јер читалачка компетенција не броји много пратилаца, пошто као таква не брине за уређеност библиотеке. Они који би нешто паметно рекли, беже од мрежа да им овакве рекламе не би открile колико су заправо сиромашни у свету лајкова, а баналним коментарима спутани да своје богатство обзнане, те умирују своје речи и враћају их своме извору – самоћи.

Лица из новина броје пратиоце и њима мере своју усамљеност, коју фотографија својом резолуцијом не препознаје.

У свом нереду и самоћи, онај ван мреже сања Лубардину слику умреженог, усамљеног, који ју је на последњој лицитацији купио, новцем са једног једносатног наступа.

проф. ДАНИЈЕЛА ВУЈЕТИЋ

Обнажена пред Кишом,
Ветром и Сунцем,
Права на мокрој Земљи стојим.
Једино је Земља
Вична да ми суди,
Јер само је она праведнија од Бога.
Непомична, мучна,
Распорена лежим
Док Ветар носи вапај новорођенчета.
Једино Ветар
Кадар је га да чује,
Јер само је он мудрији од Бога.
И орошеним очима спирам
свој последњи грцај
Док Киша моје клонуле очи суши.
Једино Киша
Жељна је да моје мртвило тужи,
Јер само је она брижнија од Бога.
Сунце жалобно бди,
Жудно мог коначног сванућа.
Али знам, покорни сам му сужањ,
И вечност његове Луче
никада нећу досећи.
И зато сам жена, јасна, поново
рођена,
Старија од Бога.

ФАКУЛТЕТИ

Анкета ђака Прве о факултетском образовању спроведена преко платформе Google Forms дала нам је бољи увид у академска интересовања наших ђака након матурирања. На основу стратификованог случајног узорка од готово 100 матураната, закључили смо следеће:

Нисмо изненађени податком да 100% ђака Прве планира да настави са даљим образовањем.

Готово 15% ђака размишља да студира у Европи (Италији, Холандији, Уједињеном Краљевству), а 5% у САД.

Ђаци су исказали поверење државним факултетима, 85% ни не размишља о упису на неки од приватних факултета.

Највеће интересовање влада за осам факултета, представљених у наставку чланка.

Електротехнички факултет (ЕТФ)

При упису прве године академских студија нуде се два основна усмерења: Електротехника и рачунарство, Софтверско инжењерство. Крајем другог семестра, студенти бирају неки од следећих модула: Електроника, Енергетика, Рачунарска техника и информатика, Сигнали и системи, Телекомуникације и информационе технологије, Физичка електроника. При крају четвртог семестра, неки од модула нуде даље смерове. Током осмог семестра студенти су у обавези да обаве одређени вид стручне праксе. Истраживања показују да дипломци ЕТФ-а лако долазе до посла. Након одрађене праксе у некој компанији, поједини студенти добијају понуду за посао у великим страним компанијама у земљи или иностранству.

Биолошки факултет

Уписом студијског програма Биологија, нуде се три модула: Биологија, Екологија, Молекуларна биологија и Физиологија. Студентима је на располагању широко поље научноистраживачког рада још од самог почетка студија. Разне врсте лабораторија и фармацеутске компаније, само су неке од институција где дипломирани студенти Биолошког факултета могу применити своје знање и пронаћи посао. Посао могу пронаћи и при институтима (Институт за мајку и дете, Институт за онкологију, Институт за безбедност хране).

Медицински факултет

Медицински факултет нуди опцију похађања наставе и на енглеском језику. Од основних академских студија дате су Основне академске студије – сестринство (по завршетку студија звање „дипломирана медицинске сестра"), Интегрисане академске студије (по завршетку звање доктора) и Специјалистичке академске студије (др специјалиста).

Факултет организационих наука (ФОН)

Нуде се два студијска програма: Информациони системи и технологије и Менаџмент и организација – подељен на три студијске групе: Менаџмент, Операциони менаџмент и Менаџмент квалитета и стандардизација. Ево неких од области у којима се дипломирани студенти запошљавају : Менаџмент – маркетинг менаџмент, еколошки менаџмент и одрживи развој, предузетничко управљање, менаџмент људских ресурса, финансијски менаџмент; Операциони менаџмент – менаџер (нпр. логистике), пројектант, стручњак, аналитичар и планер (нпр.

људских ресурса), консултант; Информациони системи и технологије – ИТ консултант, менаџер ИТ сектора, систем аналитичар, развојни инжењер система електронског пословања, менаџер продаје ИТ система итд.

Факултет политичких наука (ФПН)

Нуди четири програма основних студија из области Политикологије, Међународних студија, Новинарства и комуникологије, Социјалне политике и социјалног рада. Дипломирани новинари и комуниколози посао налазе у штампаним и електронским медијима, у области ПР-а, као и у истраживачким тимовима и институцијама. Још неки од примера посла су: медија планер у медијима, портпарол у органима власти, јавној администрацији, политичким партијама и корпорацијама...

Економски факултет

У оквиру основних академских студија има девет усмерења: Економска анализа и политика, Маркетинг, Рачуноводство, ревизија и финансијски менаџмент, Трговински менаџмент и маркетинг, Финансије, банкарство и осигурање, Туризам и хотелијерство, Статистика, информатика и квантитативне финансије, Менаџмент и Међународна економија и спољна трговина. Факултет има свој научноистраживачки центар који се бави многобројним пројектима реструктурисања, приватизације, инвестиција итд. Диплома Економског факултета нуди широк спектар занимања – од рачуноводствених преко маркетиншких до управљачких. Економисти могу радити у предузећима као саветници – у банкама, осигуравајућим друштвима, инвестиционим фондовима, синдикатима, владиним организацијама.

Математички факултет

Постоје три основна студијска програма: Математика, Астрономија и астрофизика и Информатика. Сваки од програма даље садржи модуле за које се студенти могу определити. Диплома Математичког факултета нуди запослење у многим областима – просвета, банке, инвестициони фондови, осигуравајућа друштва, статистички заводи, научноистраживачке организације, индустрија, телекомуникације, информационе технологије итд.

Филозофски факултет

Студијски програми из области десет група: Филозофија, Социологија, Психологија, Педагогија, Андрагогија, Етнологија и антропологија, Историја, Историја уметности, Археологија и Класичне науке. Примери могућих занимања: професор социологије и грађанског васпитања, филозоф, сарадник на развоју послова у консултантској фирми, саветник за каријеру, психолог, социолог, историчар, ХР менаџер – менаџер за људске ресурсе, археолог, вршњачки едукатор – омладински радник, педагог у центру за социјални рад, психотерапеут, историчар уметности...

Ана Кецман, Ника Амановић, Василије Вулетић

Бодовна листа

МОДА У ДОБА КОРОНЕ

Као свака историјска епоха, тако и ова којој сведочимо, за собом оставља неизбрисив печат. Мода је кроз историју углавном представљала оруђе којим би се потенцирале разлике, припадност одређеним групама или могућност да се каже нешто што речима не бисмо могли или умели.
Пандемија је целу планету затекла прилично неспремно за оно што је следило. Из неких свакодневних малих или великих борби које смо водили, схватили смо одједном да се пред нама налази заједнички непријатељ. Иако уједињени на почетку, нисмо ни сами били свесни колико ће непријатељ имати лица, врло брзо смо схватили да се неће лако предати и да ће ући у сваку пору савременог друштва. Чим смо увидели да се непријатељ неће тако лако предати, читаво човечанство је почело да се прилагођава новој „нормалности". Ова тзв. нова нормалност је свакако утицала и на модну индустрију. Ако се мало боље присетимо, на почетку карантина и ишчекивања да се вратимо старом, добром начину живота, тренерке и пиџаме су дефинитивно владале нашим гардеробером. Било је питање само шта је удобније: плиш, фланел или жерсеј? У том ишчекивању праве нормалности нисмо ни схватили да су зимски попусти у тржним центрима прошли – дешавање које се никако није смело пропустити. Наш потрошачки начин живота је изгледа мало и посустао пред изазовом. Они најупорнији су посегнули за онлине куповином, не би ли утолили жеђ за новим комадима гардеробе, на којима је висио свеже одштампан таг. Изгледа ми као да нисмо приметили долазак пролећне колекције у радње (које су иначе биле и последња места на које бисмо отишли). Оно што смо све чешће почели да примећујемо јесу аксесоари које је од сада свако од нас почео да носи – маске! У почетку су то била „основна" издања: хирушка маска у моделу „буди срећан што си је нашао у апотеци и то за 200 динара по комаду". Када је прошло и време несташице, као да је људска креативност морала да се испољи па макар и на том пољу. Ако се мало боље присетимо, у тој несташици маски, неки од нас су почели да их шију, па смо одједном лица заклањали памучним, папирним, шареним, маскама са амблемом, маскама са јесењим принтом, летњим мотивима, грбом фудбалског клуба за који навијамо и, нажалост, код оних најмлађих са чувеним принтом тик-тока на памучној маски (мислим да то никад нећемо опростити пиратској индустрији...).
За оне са „мало више стила" модна индустрија је прогурала у први план: гардеробу за вежбање јер је баш она „маст хев" за јогу у кући. Папуче су морале да буду фирмиране и то по могућству „агс (ugg)". Тај-дај је постао главна забава у кућним условима па смо тако ловили и последњу неискоришћену белу мајицу у кући како бисмо је довели у њено „савршено" стање. Девојке су, наравно, „најбоље училе у татиној кошуљи" или братовљевом дуксу, док су момци избегавање фризера претворили у тренд –„дуга косица" или „нисам робијаш, само ми тример запео на кецу". Овом приликом схватили смо и потпуни бесмисао кармина, сјаја за усне и руменила.
Било како било, кроз многе недаће смо до сада прошли као човечанство. Неке смо пребродили, некима се прилагодили, али из свега смо дефинитивно изашли са много новог искуства. Можда ћемо једног дана препричавати баш та наша искуства млађима, са много емоција и хумора, налик онима које су наши родитељи нама причали кад су били кажњени јер су секли на коленима нове фармерке. Надам се само да ћемо након свега преживљеног претходних месеци научити једну лекцију: све што вам је јуче било незамисливо, данас је већ део ваше свакодневице.

Наталиа Пантоу 1/1